Sprawozdanie Dyrekcyi c. k. I. Gimnazyum w Kołomyi

za rok szkolny $190^{2}/_{3}$

A. J. MILIEWICZ w KOŁOMYI.

SPRAWOZDANIE

Dyrekcyi

c. k. I. wyższego gimnazyum
W KOŁOMYI

za rok szkolny

1902/3.

T R E Ś Ć:

1. Stanisław Bielawski: Komedya warszawska, kartka do oceny żywota i pism I. Krasickiego. (Die Warschauer Komödie. Ein Beitrag zur Beurteilung der Lebensumstände und der Schriftstellerei des ermländischen Bischofs Ignaz Krasicki).
2. Część urzędowa.

W KOŁOMYI, 1903.
Nakładem funduszu szkolnego.

Z drukarni i litografii A. J. Miziewicza w Kołomyi.

Zamek leski.

W Sanockiej ziemi, na uroczem przedgórzu karpackiem, którego stopy skrapia obficie spływający z Karpat San, wśród cienia prastarych olbrzymich drzew, świadków lepszej przeszłości, wznosi się stary zamek Piotra Kmity, dzisiaj własność Hr. z Siecina Rogala-Krasickich.

Stary ten zamek wraz z miasteczkiem Leskiem, dzisiejszem Liskiem, zdobnem wspaniałym kościołem, fundowanym przez Kmitę za czasów Zygmunta Starego i Bony, podobnie jak i okoliczne włości były własnością rodziny Kmitów, a po wygaśnięciu ich rodu przeszły na własność rodziny Ossolińskich a od tych z biegiem czasu do dzisiejszych właścicieli Hr. Krasickich. O milę od zamku leskiego, na wyniosłem wzgórzu, obramowanem wieńcem prześlicznych lasów sterczą dumne zwaliska zamku zwanego Sobniem, własność niegdyś i siedziba Kmitów, którzy odeń nawet Kmitami Sobieńskimi się zwali.

Z czasem czy to z potrzeby, czy też dla wygody przenieśli się Kmitowie do dzisiejszego zamku obok miasteczka Leska (Liska). W tym prastarym zamku, pamiętającym czasy sławnego Kmity, gdzie większą część owych drzew na jego rozkaz sadzono a niejedno może i on sam własną sadził ręką, panuje atmosfera naszej sławnej przeszłości; jakoś swobodniej, pełniej oddychać wśród tych olbrzymów, świadków naszego szczęścia i chwały, tutaj nawet mimowolnie czuć jakieś tchnienie i powiew lepszej przyszłości. Jak dziwnie rzewnie i poważnie nastrajają duszę owe miejsca, w których ów ultimus et maximus Kmita przemyśliwał nieraz nad najważniejszemi sprawami Rzeczypospolitej. Obszerny dziedziniec otoczony bzami, tujami i wszelkiego rodzaju krzewami i kwiatami, rosnącymi swobodnie bez angielskiego przykroju, przytyka do zamku. Tu w tym zamku mieszkał

p. Ksawery Krasicki i jako przyjaciel i towarzysz gościł w jego murach poetę-rycerza Wincentego Pola. Tu obaj zacni ci mężowie radzili i rozmawiali nad dolą i niedolą narodu.

Jak pięknie musi wyglądać ów zamek na wiosnę wśród zieleni i kwiecia, wśród krzewów bzu i jaśminu, lub później, gdy u stóp jego krzaki róż otoczą ramionami stare mury i baszty zdobiąc je kwieciem i pojąc wonią. Wnętrze zamku składa się z wielu mniejszych i większych sal urządzonych wedle dawnych wymagań z dodatkiem dzisiejszych potrzeb. Pełno tu pamiątek, wspomnień, obrazów, portretów wszystkich znakomitych rodzin polskich, a przedewszystkiem Hr. z Siecina-Krasickich. W salonie zwraca na się uwagę piękny portret ks. biskupa warmińskiego, Ignacego Krasickiego pędzla Bacciarellego. W parterze czyli dolnej części zamku mieszczą się komnaty mieszkalne a nadto obfita biblioteka, pełna cennych dzieł i wydań we wszystkich gałęziach wiedzy, naszych i obcych pisarzy, a pod parterem mieszczą się ogromne piwnice.

Jak pięknie i wesoło, jak uroczo wygląda stary zamek, kiedy zjadą doń członkowie rodziny Hr. Krasickich, gdy po samotnych dawnych komnatach rozlega się głos uroczych mieszkanek zacnego Krasickich rodu, zdaje się wtedy, że pełna intelligencyi i uroku twarz ks. biskupa warmińskiego zajaśniała w całym blasku radości z powodu otoczenia swoich.

Komedye Ignacego Krasickiego.

Wiadomo mniej więcej ogółowi, a na pewne historykom literatury, krytykom i literatom[1]), iż Ignacy Krasicki pisał komedye. Komedye te nie stoją na tej wyżynie[2]), na której stoją inne pisma ks. biskupa warmińskiego i to zapewne stało się przyczyną, iż nie przeszły tak w ogół jak n. p. satyry, bajki lub inne utwory powszechnie znane. W literaturach i pismach i rozprawach, dotyczących życia i pism ks. biskupa Warmińskiego, ledwie tu i ówdzie krótsza lub dłuższa wzmianka, iż pisał także komedye, ale te nie mają większej wartości literackiej. Rzeczywiście komedye te przeważnie w trzech aktach (jedna tylko w 5 akt. p. t. „Pieniacz“) nie mają tej wartości, jak komedye n. p. Zabłockiego, ale są zawsze płodem pióra księcia poetów stanisławowskich, są poniekąd obrazem życia naszego społeczeństwa za czasów Stan. Augusta, a przedewszystkiem szlachty z tego wieku, zawierają typy i osobistości nader ciekawe, zakreślone nieraz na sposób molierowski, godne poniekąd stanąć obok postaci w komedyach wyżej wspomnianego Fr. Zabłockiego. Główną ich wadą to, iż nie ma w nich żadnej prawie akcyi. Akcya tam bowiem cała i zawikła-

---

[1]) Józef Ignacy Kraszewski: I. Krasicki. Życie i dzieła, kartka z dziejów literatury XVIII. w. Warszawa 1879. str. 211.

Julian Bartoszewicz. Znakomici Mężowie polscy w XVIII. w. Petersburg 1856 T. III. str. 51.

Piotr Chmielowski: Studya i szkice, Z dziejów literatury polskiej. Serja I. Kraków 1856. str. 319.

Józef Tretiak. Ignacy Krasicki, Charakterystyka w ramach szkicu biograficznego. Biblioteka warszawska 1901. zeszyt grudniowy str. 508.

Dr. Antoni Maryan Kurpiel: Polityczne i społeczne przekonania I. Krasickiego. Wstęp. str. III. Sprawozdanie Dyrekcyi gimn. w Jarosławiu za rok 1896.

[2]) Zobacz pod [1]) wymienionych pisarzy i miejsca.

nie, jeźli się je tak nazwać godzi, polega na błędach i wadach z jednej strony, a zaletach z drugiej strony występujących osób. Przeważnie jest tam jedna postać główna, koło której cała akcya nadzwyczaj zresztą łatwo się obraca. Oto szkic jednej z komedyi I. Krasickiego p. t. „Mędrzec“.[1])

Kłamca i bałamut, blagier, który pochwytał jakieś znamiona, a raczej zewnętrzy polor wiedzy, wkrada się się do uczciwego szlacheckiego domu. Niezwykłemi swojemi zresztą śmiesznemi wyrażeniami ujmuje sobie panią domu, chorującą na nudy, a z tych przyczyn lubującą się w czemś niezwykłem, nie umiejącą odróżnić prawdziwej wiedzy od fałszu, która oszołomiona jego zdaniami uważa go za prawdziwego mędrca i prawdziwą doskonałość i chce mu nawet dać córkę swą za żonę. Mąż tej pani, potulny zresztą człowiek, nie chcący zwady w domu, jakoteż całe otoczenie widzi nicość owego mędrca i jego głupotę i chce go z zajętego miejsca nie bez słuszności usunąć. O rękę bowiem córki gospodarzy stara się zacny młodzieniec, Erast, ale pani domu, jak powiedziano wyżej, omamiona przez owego mędrca Górnogłębskiego i słyszeć o tem nie chce, przejęta całkiem czcią dla domniemanej jego wielkości. Do rozwikłania całej owej zresztą nie zawiłej akcyi pomaga sąsiadka, pani Grujska. Ona to bowiem, poznawszy nicość owego niby mędrca w rozmowie z nim wykazuje mu właśnie brak prawdziwej wiedzy. Rozdrażniony pseudo-mędrzec w rozmowie z nią wypowiada swoje zdanie o zadaniu i zajęciu kobiety, czemu przysłuchuje się nie spostrzeżona przezeń pani domu, Domownicka. Zdania jego dotyczą przedewszystkiem jej samej i krytykują jej zajmowanie się przesadne wiedzą i nauką, a zapomnienie o obowiązkach domowych. Ta niespodziewana i niepowołana krytyka wywołuje oburzenie pani domu, a tem samem wypowiedzenie bywania panu Górnogłębskiemu. Stąd łatwe rozwiązanie całości; uczciwy młodzieniec, Erast ma już teraz łatwy przystęp do pani domu, a stąd do ręki jej córki.

---

[1]) Dzieła Ignacego Krasickiego, pierwsze zupełne wydanie Warszawa. „Glücksberga 1833“. tom. VIII.

W tym mniej więcej rodzaju pisane są inne komedye.

Zawikłanie nader łatwe, polega na przebiegłości owego „Mędrca“ a łatwowierności pani domu. Wyprowadza z tego kłopotliwego położenia usłużna sąsiadka i koniec komedyi. Którąkolwiek z innych siedmiu komedyi weźmiemy, nie napotkamy tam większej akcyi ani trudniejszego zawikłania, owszem nawet wiele typów i nazwisk się powtórzy.[1]) Akcya i zawikłanie wszędzie podobne, tylko nowe typy, nowe wady i zdrożności. A więc są tu: kłamcy, oszuści wszelkiego rodzaju czyli jak ich Krasicki nazywa filuci i franty, ludzie chorobliwego usposobienia, chorujący na polityków i dyplomatów, chorobliwe niewiasty nudzące się, pełne nieusprawiedliwionych uprzedzeń i uroszczeń, to są typy komedyi I. Krasickiego.

Ciekawa ze wszech miar jest strona zewnętrza komedyi I. Krasickiego, mianowicie nazwy osób; nazwy te zwykle odpowiadają usposobieniu i charakterowi przedstawionych osób i tak kochanek lub starający się o pannę zwykle nazywa się ogólnie „Erastem“ (ἐράω-ἔρος), taki, który wiele podróżował: Bywalski; nadworny kapitan, Tarabański; koniuszy Szłapaczyński; sekretarz, Koncepowicz; kapelmistrz, Puzon; człowiek starszy, Staruszkiewicz, Dziadusiewicz, Pradziadowski; frant, Przemysłowski; nauczyciel domowy Alwarski, wreszcie Powolski, Myślicki, Roztropski, Uwaziewicz, Handlowicz, Rolnicki etc. Ciekawe nader między temi są nazwy sług wedle wedle ich zalet i stosunku do pana lub stosownie do usług, jakie wyświadczają panu n. p. Figlacki, Filutowicz, Biegasz; Uczciszewska ochmistrzyni, Tubalski, woźny etc. etc. Z imion własnych często powtarza się Leander (kawaler).

Język tych komedyi I. Krasickiego ma te same cechy i zalety, jak język innych utworów tak prozaicznych jakoteż poetycznych tego autora. Ze względu jednak na słabość akcyi wyżej wspomnianych komedyi zdaje się poniekąd, że i język tych komedyi nie dosyć silny i jędrny, ale przy bliższem rozpatrzeniu się widzimy, że to ten sam język, te same zwroty

---

[1]) Owe 7 komedyi są następujące: „Łgarz, Solenizant, Frant, Statysta, Mędrzec, Krosienka, Pieniacz Zobacz: Dzieła I. Krasickiego Warszawa 1832.

i wyrażenia, jakie widzieliśmy w satyrach, bajkach i innych pismach Krasickiego. Zresztą typy i osoby wprowadzone i przedstawione we wyżej wspomnianych komedyach przy bliższem rozpatrzeniu się przedstawiają się jako takie, jakie widzieliśmy w satyrach i innych pismach ks. biskupa warmińskiego. Komedyi swych nie wydawał Krasicki sam tj. pod własnem nazwiskiem; jedne wydał pod nazwiskiem Michała Mowińskiego, swego sekretarza, inne wyjęto i wydano dopiero po jego śmierci z pism i papierów pozostałych[1])

---

[1]) Zobacz wyżej wymienione wydanie warszawskie z r. 1832.

Komedya warszawska.

Przeglądając bibliotekę prywatną hr. Krasickich w Lisku znalazłem między papierami i rękopisami dzieło bezimienne p. t. „Komedya warszawska“. Dzieło to a raczej owa komedya, która dopiero ze swoim tytułem t. j. (warszawska) stanowi całość, mieści się na 10 kartkach czerpanego papieru; na odwrotnej stronie I. karty są podane osoby występujące w owej „komedyi“ a dalej podana jest całkowita treść t. j. komedya trzyaktowa.

Nie jest to autograf, czyli właściwy rękopis, lecz kopia czyli odpis z jakiegoś oryginału, na co wskazuje pismo staranne i czytelne; tu i ówdzie pomyłki, polegające n. p. na połączeniu dwóch wyrazów lub podobne; snać odpisujący nie zawsze się zastanawiał i rozumiał, co tu autor napisał, zresztą może w niektórych miejscach nie zrozumiał należycie wyrażenia.

Komedya ta nie jest dziełem scenicznem i w tym kierunku nie posiada wartości, ale prawdopodobnie i autorowi jej o to nie chodziło, ażeby była odegrana na scenie, chodziło mu jedynie o napiętnowanie tego, co sam potępiał Nie była też nigdy grywaną na scenie, a prawdopodobnie nie była też drukowana, a może i sam autor jej wówczas, kiedy ją napisał, nie pragnął, by ją drukowano. Dotyczy ona stosunków polskich w pierwszych latach panowania Stanisława Augusta, rzecz przedstawiona bowiem ma się odbywać w Warszawie, prawdopodobnie w r. 1766 lub 1767 a nie później. W Warszawie rządzi wówczas wedle komedyi, co zresztą zgadza się z rzeczywistością, wszechwładny poseł i pełnomocnik Katarzyny II., Repnin. Wykonawcą jego woli jest znany z powstania Kilińskiego pułkownik rosyjski Igelström. Polska stacza się w dół przepaści, jedni dygnitarze dobrowolnie stoją po stronie Rosyi, której się duszą i ciałem

oddali, mała garstka obstawa przy wolności i niezależności Rzeczypospolitej, inni się chwieją to w tę, to w ową stronę. Autor komedyi sam dobry Polak i wogóle zacna osobistość, piętnując owych odstępców sprawy narodowej, nadał im też imiona a raczej przezwiska stosowne do ich postępowania i działania. Ludzie stałych zasad, niezłomni i uczciwi patryoci otrzymali odeń nazwy licujące z ich usposobieniem lub postępowaniem.

Oto osoby występujące: a) stronnicy Rosyi:

1) Prymas — Perekińczyk — Gabryel Podoski.
2) Repnin — zwany Przemocki.
3) Igelström — zwany Wykonalski.
4) Podkomorzy kor. — ks. Kazimierz Poniatowski, zwany Zauszniczkowskim.
5) Ks. Karol Radziwiłł, zwany Odstępskim, ponieważ z początku sprzyjał sprawie narodowej i wystąpił przeciw Rosyi, lecz potem tej sprawy odstąpił.

b) Patryoci i obywatele niezłomnego charakteru, obrońcy Ojczyzny, wolności i wiary to: Kajetan Sołtyk, biskup krakowski, zwany Dobromyślskim, Wacław Rzewuski, hetman w. kor. wojewoda krak. zwany Szczerzeckim, syn jego starosta Doliński — Seweryn Rzewuski — zwany Obrońskim i żywy i nader ruchliwy, sangwinicznego usposobienia biskup kijowski, Józef Andrzej Załuski zwany w komedyi Żwaweckim. Występują tu nadto żołnierze rosyjscy pod rozkazami Igelströma. Oto treść owej „komedyi warszawskiej“:

W scenie 1. aktu I. rozmawia prymas zwany Perekińczykiem (G. Podoski) z Przemockim (Repninem). Repnin czyni mu wyrzuty, iż (prymas) mu szczerze nie sprzyja, że jest przyjacielem Dobromyślskiego (biskupa krak.) i pomimo zapewnienia z jego strony podejrzywa go o zdradę. Prymas zapewnia go o swej przyjaźni, twierdzi, iż do pewnego czasu musi udawać przyjaciela Dobromyślskiego, ponieważ ma od niego otrzymać ważne papiery, które go uczynią pierwszym assesorem ważnej sprawy. Po otrzymaniu tych papierów obiecuje mu napewne stanąć po jego stronie. Radzi mu w obec biskupa krakowskiego (Dobromyślskiego) nie używać przemocy, lecz ra-

czej oczerniać go i podawać w pogardę u ogółu. Repnin zwolna nabiera zaufania do Prymasa Perekińczyka, zgadza się na jego projekty oczernienia p. Dobromyślskiego i podawania go w pogardę, ale zarazem grozi, iż za upór porwie go (Dobromyślskiego) do aresztu i przemocą zmusi do ustępstwa. Zadowolony Prymas-Perekińczyk godzi się na projekty Repnina i sam radzi mu w ostatecznym razie użyć przemocy, aresztu a nawet chłosty na Dobromyślskiego, gdyby się śmiał opierać, tymczasem jeszcze postanawia udawać przyjaciela tegoż Dobromyślskiego, ażeby nici całej sprawy uchwycić w swe ręce.

Stąd snuje się dalszy ciąg sprawy. Dowiadujemy się, iż ów Dobromyślski (t. j. b. krak. K. Sołtyk) sprawuje opiekę nad małym sierotą Nieprzełamańskim (allegorya, — jestto zapewne idea, nowej odradzającej się Polski, której gorliwym obrońcą jest biskup krakowski) i sprawuje tę opiekę godnie, nareszcie zrzeka się opieki, ale zachowuje u siebie szkatułki z klejnotami owego sieroty, mianowicie dwie, na jednej był napis: *wiara*, na drugiej *wolność;* tych szkatułek Dobromyślski za żadną cenę oddać nie chce, w ich obronie gotów nawet śmierć ponieść. Dla obrony tych klejnotów szuka zwolenników i współobrońców, za takiego uważa w pierwszej linii Prymasa- Perekińczyka, który go łudzi jedynie, ażeby przezeń najwyższą godność uzyskać, a potem go haniebnie zdradzić.

Wszystkie jego plany i zamiary zdradza Przemockiemu (Repninowi), krzyżując je i udaremniając w ten sposób.

Dalszy bieg akcyi polega na tem, że z jednej strony Repnin we wszelki sposób usiłuje odstraszyć groźbami biskupa krakowskiego — Dobromyślskiego — ażeby odstąpił od swych zasad t. j. od obrony owych klejnotów (wiary i wolności). Pomocnym mu zaś w tej sprawie jest dwuznaczną a raczej rolę zdrajcy grający, prymas, który go haniebnie oszukuje i zdradza.

Z drugiej strony biskup krakowski — Dobromyślski dokłada wszelkich starań, ażeby owe klejnoty uratować i nie oddać ich Repninowi. Podobnie jak Repninowi pomaga przedewszystkiem Wykonalski (Igelström), który wykonuje jego rozkazy i podkomorzy koronny Zauszniczkowski — (ks. Ka-

zimierz Poniatowski) do osiągnięcia jego planów, to znaczy do zupełnego opanowania wszystkiego przez Rosyę, tak biskupowi Dobromyślskiemu pomagają Szczerzecki — hetman w. k. i wojewoda krak. — Wacław Rzewuski, Żwawecki — biskup kijowski — Józef Załuski — i syn hetmana Seweryn Rzewuski — starosta Doliński — zwany w komedyi Obrońskim ze względu na to, że w obec Repnina i stronników Rosyi broni wiary i wolności czyli planów i zasad biskupa krakowskiego (Dobromyślskiego).

Wielką nadzieję pokładał biskup Dobromyślski (Kajetan Sołtyk) w ks. Karolu Radziwille, zwanym przez autora komedyi Odstępskim — ponieważ on jako człowiek mający wielkie wpływy i znaczenie wiele mógł się do obrony onych wyżej wymienionionych klejnotów przyczynić. Tego samego Radziwiłła-Odstępskiego chce sobie pozyskać stronnictwo przeciwne a nawet utrzymać go przy sobie przemocą. Na nalegania ze strony biskupa (Dobromyślskiego) by bronił słuszności, odpowiada Radziwiłł, by mu dano wskazówki, co ma robić, a następnie skarży się, iż przeciwnicy starają się go usidlić i nie pozwalają mu nawet porozumiewać się z biskupem krakowskim i jego stronnictwem. Dobromyślski-biskup radzi Radziwiłłowi-Odstępskiemu odjechać niby na polowanie a tem samem uniknie intryg i wywikła się ze sieci stronnictwa rosyjskiego i Repnina. Ten postanawia tak zrobić, uwiadomiony jednak przez prymasa-Perekińczyka Repnin o owem polowaniu a raczej chęci ucieczki z objęć jego i jego stronnictwa wzywa Igelströma (Wykonalskiego), ażeby wziąwszy kilkuset żołnierzy otoczył pałac Radziwiła i nie pozwolił mu się ruszyć. Śmiech i wesołość budzi opowiadanie Wykonalskiego-Igelströma, który obawia się Radziwiłła i jego dworu i domaga się zbyt wielu żołnierzy opowiadając, że pewnego razu sam Radziwiłł palnął go w gębę i kilkudziesięciu żołnierzy pokonał.

Radziwiłł, chcąc się wymknąć, daje im piśmienny dowód, że wkrótce z tych łowów powróci, ale Repnin namówiony przez prymasa Perekińczyka nie godzi się na to i nie pozwala mu się ruszyć z pałacu. Oburzony postępowaniem Repnina, a raczej Igelströma — Wykonalskiego, hetman W. Kor. Rzewuski

(Szczerzecki) przybywa do Repnina opowiada mu, iż żołnierze wraz z Igelströmem otoczyli pałac Radziwiłła i trzymają go jakoby w areszcie. Żąda od niego wytłumaczenia się i cofnięcia rozkazu a raczej wydania rozkazu, by żołnierze rosyjscy pałac Radziwiłła opuścili. Repnin pełen dumy odpowiada mu ironicznie, że ci żołnierze są tam przydani jako wojsko przyjacielskie, w celu zabezpieczenia osoby Radziwiłła-Odstępskiego od jakiegoś wypadku. Radziwiłł obecnie może sobie spokojnie polować w swoim ogrodzie. W końcu powiada mu, iż wraz z Perekińczykiem (prymasem) udaje się do Radziwiłła, ażeby mu rzecz całą wytłumaczyć.

(Koniec aktu I).

Akt II., rozpoczyna się rozmową biskupa krakowskiego Dobromyślskiego z Radziwiłłem - Odstępskim, Tłumaczy mu biskup, jaki go afront spotkał ze strony przeciwników, którzy odważyli się go przemocą powstrzymać i we własnym pałacu, jakby w areszcie trzymać. Radziwiłł-Odstępski jednak wykazuje mu straty które poniosł przez to,iż stał po stronie jego tj. stronie uczciwości i słuszności i wypowiada mu jasno, że wobec przemocy musi ustąpić, to znaczy uczciwej sprawy odstąpić (Odstępski) a przejść do przeciwnego obozu tj. do Repnina i zwolenników Rosyi. Biskup krakowski stara się go utrzymać, tłumaczy mu, że cały naród ujmie się za jego krzywdę i ruszy przeciw Moskalom. Obecny przy rozmowie Żwawecki, biskup kijowski (J. A. Załuski) z właściwym sobie ogniem i żywością stara się wytłumaczyć Radziwiłłowi, by stał po stronie sprawiedliwości i w ostrych słowach krytykuje przeciwników. Mimo swych przekonywających słów, dowiaduje się wkrótce biskup krakowski z wielkim smutkiem. iż Radziwiłł go opuścił i przeszedł do przeciwnego obozu. Całą nadzieję widzi teraz opuszczony biskup krakowski w Perekińczyku tj. prymasie, dla którego stara się o papiery mające mu (tj. Prymasowi) dać pierwsze assesorstwo w państwie i najwyższe znaczenie w kraju. Perekińczyk chcąc jawnie wystąpić, jako zwolennik Repnina i Rosyi nagli biskupa krak. (Dobromyślskiego), by mu jak najprędzej oddał potrzebne papiery, ponieważ chce wystąpić w obronie znanych klejnotów. W tym samym czasie Repnin, wezwawszy

do siebie hetmana w. kor. i syna jego starostę dolińskiego tłumaczy im, by odstąpili sprawy Dobromyślskiego (biskupa krak.) i jego samego ostrzegli przed następstwem jego uporu, grozi mu bowiem więzieniem i karami za uporczywe trwanie przy swoich planach. Wysłany do biskupa krak. Podkomorzy kor. Zauszniczkowski (ks. Kaz. Poniatowski) stara się go odwieść od obrony owych klejnotów (wiary i wolności) i oporczywego trwania przy swojem zdaniu przedstawiając mu groźby Repnina, trudy i udręczenia, wynikające z więzienia, lecz biskup krak. Kajetan Sołtyk (w komedji Dobromyślski) odpowiada, że do śmierci wytrwa przy swojem zdaniu i niczego sią nie lęka. Cel swego żywota i plany swe oraz zapatrywania wypowiada w pięknych wzniosłych zdaniach, godnych tak szlachetnego charakteru. W reszcie przychodzą do biskupa krakowskiego potrzebne papiery, czyniące Prymasa-Perekińczyka pierwszym assesorem i pierwszym obywatelem państwa. Te papiery tenże wręcza prymasowi z błogą nadzieją, że sprawa jego znajdzie w nim silnego i dzielnego obrońcę. Nie przeczuwa bowiem ów szlachetny kapłan czarnej niewdzięczności i zdrady ze strony prymasa-Perekińczyka, który mu na razie daje najświętsze obietnice.

(Koniec aktu II.)

Akt III. rozpoczyna monologiem biskup kjakowski Dobromyślski. Pogrążony w smutku niewymownym z powodu zdrady Perekińczyka-prymasa, który obecnie otrzymawszy owe ważne papiery, przeszedł otwarcie do obozu moskiewskiego. Widzi się zupełnie opuszczonym, mimo to nie myśli wydawać owych klejnotów sierocych (jak powiada) tj. wiary i wolności i postanawia bronić ich do ostatniego tchu, nie ugiąć sią choćby miał śmierć ponieść. Przy nim pozostała już tylko wierna i niezłomna garstka zwolenników dobrej sprawy tj. Załuski biskup kijowski (w komedyi Żwawecki), hetman Rzewuski (Szczerzecki), starosta Doliński, Seweryn Rzewuski (Obroński) — ci postanawiają wytrwać z nimi do końca i wszelki los z nimi dzielić. Repnin-Przemocki jeszcze raz probuje przez Zauszniczkowskiego podkomorzego kor. (ks. K. Poniatowskiego) odstraszyć go (Dobromyślskiego) i nakłonić go do wydania owych klejnotów, ale

bezskutecznie. Wówczas postanawia użyć przeciw niemu swej mocy, a raczej przemocy wedle planu, jaki mu podaje Prymas-Perekińczyk (G. Podoski). Prymas ów, zdrajca i odstępca sprawy narodowej dyktuje Repninowi-Przemockiemu, by przełamał upor Dobromyślskiego w ten sposób, iżby polecił żołnierzom Wykonalskiego (Igelströma), aby pojmali biskupa krakowskiego (Dobromyślskiego) w areszt, gdy przybędzie do pałacu Odstępskiego (Radziwiłła), a jeśli oczywiście będzie protestował i opierał się, by mu przydali batożków tz. by mu nie szczędzili nahajek.

Odstępski-Radziwiłł, jakkolwiek opuścił Dobromyślskiego, nie godzi się na to, by człowieka tak zacnego, kapłana, broniącego słuszności, męża nieskalanego charakteru chłostać i brać w areszt i to w jego pałacu, tłumaczy mu jednak rzecz Przemocki-Repnin, że on sam powie wyraźnie, iż to się stało z jego woli i polecenia.

Na mocy rozkazu Repnina-Przemockiego udaje się Wykonalski-Igelstöm wraz z żołnierzami do pałacu Radziwiłła-Odstępskiego, dokąd ma właśnie przyjść biskup krak. Dobromyślski (Sołtyk) — na znaną obławę. Ciekawy wyniku całej sprawy Prymas-Perekińczyk i chciwy widać widoku katowania swego dobroczyńcy wyrusza zwolna, by się przypatrzyć tej sprawie dążąc ku pałacowi Odstępskiego-Radziwiłła. Rzecz się stała jednak dziwna, Dobromyślski nie przyszedł do pałacu, a żołnierze ujrzawszy idącego a raczej jadącego w powozie Perekińczyka-Prymasa, mając zlecenie aresztować i obić jakiegoś księdza czynią to wszystko z Perekińczykiem, co on przygotował dla biskupa krakowskiego tj. wywlekają go z powozu a gdy on krzyczy i protestuje biją go nahajkami a w końcu wiążą i prowadzą do Repnina-Przemockiego, u którego bawi właśnie Odstępski-Radziwiłł. Wykazuje się straszna pomyłka. Perekińczyk związany i zbity jęczy ku wielkiej radości Odstępskiego, który nim w duszy pogardza jak i samego Przemockiego-Repnina, który zapewne takie nie lepsze dlań w duszy żywi uczucie.

Mimo to Repnin przeprasza Perekińczyka, prosi go by całego wypadku nie rozgłaszał, a sam obiecuje święcie, że teraz już weźmie bez pomyłki w areszt biskupa Dobromyślskiego

(ks. Sołtyka) a z nim hetmana Szczerzeckiego (W. Rzewuskiego), starostę Dolińskiego — Obrońskiego (S. Rzewuskiego) syna hetmana i Żwaweckiego tj. biskupa kijowskiego (A. Załuskiego). Tem się kończy akt III. z dodatkiem autora: „Do spectatora, kto pod kim dołki kopie, sam w nie wpada“.

Kto może być autorem „Warszawskiej komedyi".

Chodziłoby o to, kto był autorem owej „warszawskiej komedyi", jaki miał cel w jej napisaniu i czem właściwie jest owa komedya, bo że nie była przeznaczona na scenę, a może i do druku, to możemy uznać prawie za pewne. Oceniając tę „komedyę" tak jak jest, przedewszystkiem ze względu na jej formę musimy ją uznać za rodzaj pamfletu, jakich w owych czasach tj. około 1767 r. wiele obiegało, a wychodziły one od rozmaitych stronnictw w celu wzajemnego spotwarzania się lub wyśmiania. Wnikając jednak głębiej w treść owej „komedyi", a przedewszystkiem rozważając jej cel i szlachetne a prawdziwie patryotyczne pobudki musimy ją nazwać satyrą chłoszczącą ówczesne stosunki a przedewszystkiem zdrajców zaprzedanych Rosyi, który dopuściwszy Repnina, posła carowej Katarzyny II. do mięszania się w sprawy polskie, nie stawili oporu jego gospodarce w Polsce i nie reagowali nawet, gdy tenże dopuszczał się zniewagi Rzeczypospolitej i prostego gwałtu porywając i wywożąc w głąb Rosyi najznakomitszych senatorów tj. Kajetana Sołtyka, biskupa krak., dwóch Rzewuskich i A. Załuskiego, biskupa kijowskiego. Treść tej bezimiennej komedyi, a właściwie gorącej satyry szlachetna, patryotyczna, oddająca cześć zacnym mężom, pierwszym męczennikom polskim ze strony Rosyi, a chłoszcząca zdrajców i nieproszonego rzecznika carowej, musi zasłużyć na zupełne uznanie. I któż mógł być autorem owej komedyi-satyry ? Wnioskując z jej treści musimy przypuścić, że była to osobistość wysoko postawiona, wtajemniczona w knowania, a raczej znająca knowania i plany prymasa, niecnej pamięci Gabryela Podoskiego[1]), Podkomorzego koronnego

[1]) Vide W. Kalinka. Ostatnie lata panowania Stan. Augusta. Kraków 1891 wydanie II. str. 177. i uwaga.

ks. Kazimierza Poniatowskiego[1]), brata królewskiego i całego stronnictwa oddanego Rosyi, a z drugiej strony znająca dobrze i oceniająca należycie działalność patryotów, Kajetana Sołtyka, dwóch Rzewuskich, Załuskiego i wogóle całego stonnictwa nie bardzo licznego, broniącego powagi i niepodległości upadającej Rzeczypospolitej. Zastanawiając się dobrze nad osobą autora przychodzimy do przekonania, że nie mógł być nim kto inny, jak ks. biskup warmiński; Ignacy Krasicki. Tylko on jeden mógł owczesne stosunki tak dobrze i tak blisko znać i należycie oceniać. Dodać wypada, że cały sposób pisania wyrażenia i zwroty, budowa owej komedyi, nomenklatura występujących osób, sarkazm i dowcip, lekka a gryząca ironia wskazują, że komedya owa wyszła z pod pióra Ignacego Krasickiego. Wiemy bowiem, że w czasie porwania senatorów I. Krasicki miał pełnę oburzenia mowę z powodu porwania owych senatorów[2]), że domagał się, ażeby żadnych spraw sejmowych nie załatwiano zanim owi senatorowie nie zostaną na wolność puszczeni i dopóki im należyta cześć oddaną nie będzie. Wiemy, że od tego mniej więcej czasu datuje się niechęć Stanisława Augusta do „Mineta“ jak nazywał pieszczotliwie I. Krasickiego, a której to niechęci daje wyraz w listach do Pani Geoffrin.

Przedewszystkiem w mowie swej nie mógł Krasicki obrazić króla, ale gdy napisał tego rodzaju komedyę-satyrę, która bądź co bądź musiała się gdzieś ukazać (choćby przepisana), a król dowiedziawszy się, iż ona wyszła z pod pióra Krasickiego oburzył się nań zwąc go niewdzięcznikiem. Wiadomo bowiem, że do owego stronnictwa rosyjskiego przyłączył się z konieczności król, a więc musiała go dotknąć owa cierpka satyra chłoszcząca tak stanowczo jego brata, podkomorzego kor. Ka-

---

[1]) Vide J. Bartoszewicz. „Znakomici mężowie polscy w XVIII. w.“ charakterystyka ks. Podkomorzego str. 167, 168, 212, 221. etc.

[2]) Vide Stanisława hr. Potockiego: Pochwały, Mowy, Rozprawy. Część I. str. 119, 120. Warszawa 1816.

J. Ignacy Kraszewski: I. Krasicki życie i dzieła str. 101, 102. Warszawa 1879.

Józef Tretiak: Ignacy Krasicki, charekterystyka. Biblioteka warszawska r. 1901. str. 489.

Piotr Chmielowski: Studya i szkice z Dziejów lit. polsk. Kraków 1886 str. 246

zimierza Poniatowskiego. Przypuściwszy bowiem, że autorem owej satyry jest I. Krasicki mamy łatwe rozwiązanie, dlaczego popadł w nienawiść u Stanisława Augusta i widzimy jasno, dlaczego z przyczyny Repnina kazano mu wyjechać z Warszawy[1]), skąd bezzwłocznie miał się udać do swej biskupiej stolicy do Heilsberga.

Komedya bowiem owa chłostała nie tylko zdrajców w guście G. Podoskiego, ale piętnowała całą działalność zastępcy carycy i wykazywała jasno, o co chodzi imperatorowej i jej posłowi, że postanowili oni za każdą cenę doprowadzić Rzeczpospolitą do ostatniego upadku, pozbawiając ją obrońców i zacnych rzeczników w rodzaju biskupa kijowskiego, Kajetana Sołtyka.

Dowodem, iż komedyę ową napisał I. Krasicki jest do pewnego stopnia i ta okoliczność, że znajduje się ona w zbiorze papierów i skryptów familijnych najbliższych krewnych po mieczu ks. biskupa warmińskiego. Możnaby wprawdzie przypuścić, że ktoś inny z członków rodziny Krasickich ją napisał i może później, ale temu sprzeciwia się język, styl i pisownia wskazując, że powstała ona w wieku XVIII., w tym czasie, kiedy opisane w niej wypadki się wydarzyły i gorąco zajmowały umysły, zwroty zaś i wyrażenie na pewne przemawiają za autorstwem I. Krasickiego[2]).

W końcu nadmienić muszę, że zarzut niektórych pisarzy[3]), jakoby I. Krasicki nie odznaczał się zbytnim patryotyzmem

---

[1]) Vide. Julian Bartoszewicz. Znakomici mężowi poiscy XVIII. w. Petersburg 1856. t III. str. 43

[2]) Nadmienić wypada, że „Komedya warszawska“ posiada właściwości i cechy czysto zewnętrzne, jakie napotykamy w innych komedyach I. Krasickiego, co również przemawia za jego autorstwem. I tak widzimy w niej rzeczowniki pisane dużą literą, podobnie jak we wszystkich innych komedyach pióra Krasickiego, nie pisane razem z czasownikami n. p. nieustraszysz“ obok nie pisanego osobno, pewne zwroty, wyrażenia i słowa znajdującej się w komedyach tego poety znajdują się i w owej „Komedyi warszawskiej“ n. p. attencya, dyskurs, filut, sentymenta, bydź (a nie być), wyrazy błędnie pisane podobnie jak w innych komedyach n. p. obruciła zamiast obróciła.

[3]) Vide. Dr. Antoni M. Kurpiel: Polityczne i społeczne przekonania I. Krasickiego. Sprawozdanie gimnazyum w Jarosławiu za r. 1896. str. 15. i następne.

Józef Tretiak: Ignacy Krasicki, Charakterystyka w ramach szkicu biograficznego. Biblioteka warszawska r. 1901. str. 511. i następne.

musiałby tutaj upaść, co zresztą wedle mego zdania wynika już ze samego wystąpienia I. Krasickiego na sejmie w r. 1768. w obronie owych porwanych senatorów, owa gorąca i stanowcza przemowa za przywróceniem im należnych praw. Komedya zaś owa tylko by wykazywała, że Krasicki naturalnie zgodnie ze swoją naturą i całem usposobieniem, nie mogąc inaczej doprowadzić obrony owych zacnych obywateli do skutku obrał sobie właściwą drogę chłoszczącej i piętnującej niegodne postępowanie zwolenników Rosyi satyry. Wiadomo bowiem, że w satyrze i gryzącej ironii spoczywa wielka siła pióra I. Krasickiego.

Wyjątki z „Komedyi warszawskiej” w pisowni oryginału.

Akt I. scena 6-ta.

Przemocki, Perekińczyk, Wykonalski.

Przemocki: Choć młody, a tak śmiało mówi, muszę o tym JMci pomyślić, co WMPan na to mówisz Mści Panie Perekińczyk?

Perekińczyk: Ja na to mówię, abyś WPan nieodwłocznie posłał Pana Wykonalskiego z kilkuset żołnierzy na Assystencyę P. Odstępskiemu, pod pretextem honoru y bezpieczeństwa tak wielkiej Osoby, y aby na Was to przez połowę Jego y WM. Pana żołnierzy rościągało, a tak iezli na polowanie będzie chciał iechać, oczym iuż wątpić, to y sam P. Wykonalski da baczność, aby nieumknął.

Przemocki: Spiesz sią tedy kochany Wykonalski, y wszystko tak czyń, iak P. Perekińczyk powiedział; Jeźliby się chcieli w pałacu bronić, pokaż, że umiesz fortecy dobywać.

Wykonalski: Dobrze spieszę zaraz y wszystko woysko tam prowadzę.

Przemocki: Niepotrzeba, dosyć będzie 200 Ludzi.

Wykonalski: Ey, niedosyć, bo oni maią 50. a nanich mało czterech na iednego, trzeba przynajmniej 500, po dziesięciu na jednego, bo ia przed kilku lat w Toruniu od iednego Palestranta w gębę dostałem, zawołałem na żołnierzy, przyszło ich 60, a on ich sam ieden porąmbał prawda, że uciekł z resztą chciałem rewanżować, ale on nie chciał, tylko sam na sam, na co niepozwoliłem, bom na moie własne oczy widział, iak dawszy mi w gębę, kilkudziesiąt żołnierzy rozprószył, y wolałem się zgodzić, dla czego y teraz trzeba przynajmniej 500 Ludzi na nich, z doświadczenia to mówię.

Perekińczyk: My tu słuchać będziem niepotrzebnych relacyi, a Odstępski odiedzie.

Przemocki: Weź już 300. Ludzi, a spiesz się, jeślibyś już nie zastał, uday się w pogoń za niemi.

Wykonalski: Upewniam WMPana, że pokażę, co umiem (na stronę cicho:) byleby się tylko odważnie nie bronili.

Akt II. scena 4-ta.

Dobromyslski (B. krak.) Jausznicżkowski (Pod. kor.)

Jausznicżkowski: Ach Mści Panie Dobromyslski aż zdyszałem szukaiąc WMPana.

Dobromyślski (b. krak): Cóż tam nowego?

Jausznicżkowski: Aż nadto nową rzecz powiem. Ide od Pana Przemockiego, od którego z konferencyi Przyiacielskiey dowiedziałem się pod wielkim sekretem, że iezli mu WMPan nieoddasz skrzyneczek z kleynotami, lub niepowiesz, gdzie iest Dziecko Nieprzełamański, y opieki się Jego niewyrzeczesz zapewne będziesz wareszt wzięty y do dzikich kraiow zaprowadzony.

Dobromyślski (b. krak).: Czysz zapewne WMPan wieszto.

Jausznicżkowski: Tak pewnie, iak mnie WPan widzisz przed sobą.

Dobromyślski: Dziękuię WPanu serdecznie za oznaymienie tey nowiny, nic pomyślnieyszego w życiu przytrafić mi się nie mogło, o iakże mi to przy sprawiedliwości miło iest cierpieć, gdyby y dziś z serca radbym wszystko złe wtey sprawie ponosić·

Jausznicżkowski: Lecz WMPan uważ, że zdrowie Jego cięszkości więzienia nie zniesie.

Dobromyślski: WMPan bądź pewny, że umysł muy iest wyższy y trwalszy nad wszystkie dolegliwości ciała.

Jausznicżkowski: A Familya, ktorey iest podporą y zaszczytem, wco się obróci, gdy dla WMPana y ona cierpieć to musi.

Dobromyślski: Bardzo to mnie ucieszy, że to co y ja za słuszność ponosić będzie, nierównie większe miałbym ukontetowanie, gdyby z całą Moią Familyą przez naysromotnieyszą śmierć za cnotę podiętą zapieczętował bieg tego pielgrzymowania, które kiedyskolwie skąńczone bydź musi, nad to wyrzekłbym się, że zmego iest Imienia, którvby sromotną boiaźnią

śmierci, lub płonną korzyści obłudą uwiedziony od moich odstąmpił sentymentów.

Jauszniczkowski: W co się obrocą bogactwa; maiętności y inne nieoszacowane sprzęty.

Dobromyślski: Te marności niewarte, abym o nich wtych okolicznościach zwłaszcza y pomyślał, są ponęty, lecz tylko dla tych, którzy iuż niespodziewają się po śmierci obfitszych, lub niewierzą, że Wszechmocna Ręka te Ziemskie rzeczy dla Nas, a nie nas dla nich stworzyła. Znać tedy, że iest coś inszego. Te zaś inne, czystym sercem, nieskażonym umysłem y niewinnym summieniem tylko się osiągaią.

Jauszniczkowski: Jednak markotno będąc Panem wszystko y wolność utracić.

Dobromyslski: Nie ten co wbogactwa, ale ten co wcnoty obfituie. Naywiększy bogacz, y nayuboższy żebrak iak nic zsobą na świat nie przynoszą, tak nic z sobą nie wezmą, oprócz że bogacz ścisły rachunek z dobrego lub złego życia oddać musi. Czynności nasze tylko które z sobą poniesiem, lub szczęśliwemi lub nieszczęśliwemi Nas uczynią. wolności nikt im wziąść nie może, komu występek serca nieskrępmpuie, próżno tyran na ciało moc wywiera.

Jauszniczkowski: A cóż złego będzie, przez wzięcie go wniewolę moc dalszego obstawania odbiorą, lepiey by teraz dobrowolnie przystać a potym za podobną okkazyą starać się o odzyskanie.

Dobromyślski: Filuteryi nie lubię. co wmowie w uściech, to y w sercu, a do tego gdybym pozwolił przewiniłbym y przeciwko wewnętrznemu sumnienia przeświadczeniu uczynił. Dobra iest poprawa, lecz lepsze nieprzewinienie, odzyskanie niepewne, utrata oczywista, łatwiey mowią zabronić wniyścia, niż wpuściwszy wypędzać, życzyłbym WPanu tego bydź zdania, masz ieszcze czas reflektowania się, o mnie bądź pewnym, że iednakowym w każdym czasie będę w sentymentach ato nie wsekrecie WPanu powiedam.

Akt II. scena 5-ta.

Jauszniczkowski (Podk. kor.) sam.

Ten Pan Dobromyslski swemi skrupułami w zły humor mnie wprawił, śmierć, rachunek są to przykre rzeczy, y tylko dobre dla Mnichow, owo coś niby rozwesela, y nadzieie sprawia, y byłoby celem mego zdania, tylko że trzeba to sumnienia czystego, to serca nieskażonego, to niewinności umysłu, y tam daley, a czy to sposob tych słuhać andronów, a zwłaszcza mnie, który y razu (jak pamiętam w życiu) nie pomyślałem a do tego obawiam się choroby, gdyż to rzecz pewna, że nagłe odmiany alteracyą zdrowiu sprawnią. Ja nie wiem, co iest modlitwa, y pacierza nieumiem, trzeba y posty zachowywać, a Jam do tego nieprzyzwyczaiony, bom zawsze zmięsem iadał y antypatyą jakąś mam do postu, a choćbym y nato rezolwował się, to ieszcze trzeba odstąmpić Przemockiego, z Dobromyślskim trzymać, co iest naywiększy artykuł. Sam niewiem co czynić... A niezły mi przyszedł koncept do głowy, zaczekam iak się podstarzeie, dopiero będę Pana Dobromyślskiogo rady słuchał, teraz puydę dać sprawę z moiey rozmowy Panu Przemockiemu, lecz o to sam idzie.

Pisałem w Kołomyi w lutym 1903 r.

Stanisław Bielawski.

Wiadomości szkolne.

I. Skład grona nauczycielskiego z końcem roku szkolnego 1902/903.

1) Dla nauki przedmiotów obowiązkowych:

1. **Skupniewicz Józef**, dyrektor w VI. randze, radca szkolny, członek Rady szk. okręg., uczył geografii w kl. Ib. — 3 godziny w tygodniu.
2. **Bielawski Stanisław**, profesor, gosp kl. VIII., zawiadowca biblioteki dla nauczycieli, uczył języka łacińskiego w kl. IIIb., VI. i VIII. — 17 godzin w tygodniu.
3. **Biłyk Jan**, profesor, gosp. kl. VII., zawiadowca gabinetu dla fizyki, uczył matematyki w kl. Vb., VI, VII, VIII, fizyki w kl. IVb., VII, VIII. 21 godzin w tygodniu.
4. **Dembitzer Zacharyasz**, profesor, gosp. kl. VI., uczył języka łacińskiego w kl. Vb. i VII., greckiego w kl. VI i VIII — 21 godzin w tygodniu.
5. **Dębski Henryk**, zast. nauczyciela, gosp. kl. IIa., uczył języka łacińskiego w kl. IIa, polskiego w kl. II. — 11 godzin w tygodniu.
6. **Hawel Julian**, profesor, zawiadowca zbiorów rysunkowych, uczył rysunków odręcznych w kl. I — VI. — 24 godzin w tygodniu.
7. **Janowski Benon**, dr. fil., nauczyciel, zawiadowca zbioru map, gosp. kl IVb., uczył historyi w kl. IIa, IVa, IVb, Vb, VII i VIII. — 21 godzin w tygodniu.
8. **Kamiński Andrzej**, zast. nauczyciela, gosp. kl. Ia, uczył języka łacińskiego w kl. Ia, niemieckiego w kl. IIb, geografii w kl. Ic, naturalnej historyi w kl. Ia i IIa. — 20 godzin w tygodniu.
9. **Klinger Zygmunt**, zast, nauczyciela, współzawiadowca niemieckiej biblioteki dla uczniów, uczył języka niemieckiego w kl. IIIb, IVa, Va, VI — VIII. — 24 godzin w tygodniu.
10. **Kubisztal Stanisław**, dr. fil., profesor w VIII. randze, uczył geografii w kl. Ia, historyi w kl. IIb, IIIa, IIIb, Va i VI — 20 godzin w tygodniu.
11. **Ks. Kuryłowicz Tomasz** T. J., zast. naucz., uczył religii ob. rz. kat. w kl. I—VIII, języka polskiego w kl. IIb. — 19 godzin w tygodniu.
12. **Kuś Franciszek Ksawery**, profesor, gosp. kl. IIIa, uczył języka łacińskiego w kl. IVb, Va, greckiego w kl. IIIa, polskiego w kl. IVb. — 20 godzin w tygodniu.

13. **Kusionowicz Michał**, profesor w VII. randze, gosp. kl. IVa, uczył języka łacińskiego w kl. IIIa, IVa, greckiego w kl. VII. — 16 godzin w tygodniu.
14. **Łomnicki Jarosław**, profesor, zawiadowca gabinetu dla nauk przyrodniczych, uczył historyi naturalnej w kl- Ib, Ic, IIb, IIIa, IIIb, Va, Vb, i VI, propedeutyki w kl. VII. i VIII. — 20 godzin w tygodniu.
15. **Padechowicz Ignacy**, zast. nauczyciela, gosp. kl. IIb, uczył języka łacińskiego w kl. IIb, matematyki w kl. Ia, IIa, IIIb. IVb. — 20 godzin w tygodniu.
16. **Rychlik Aleksander**, zast. nauczyciela, gosp. kl. Ic, uczył języka łacińskiego w kl. Ic, niemieckiego w kl. Ic, polskiego w kl. Ia. — 17 godzin w tygodniu.
17. **Ks. Semenów Mikołaj**, dr. św. Teologii, zast. nauczyciela, uczył religii obrz. gr. kat. w kl. I—VIII — 13 godzin w tygodniu.
18. **Sienicki Antoni**, profesor, gosp. kl. IIIb, uczył języka greckiego w kl. IIIb, polskiego w kl. Va, VI. VII. i VIII. — 17 godzin w tygodniu.
19. **Trybowski Władysław**, nauczyciel, gosp. kl. Va, uczył języka greckiego w kl. IVa, IVb, Va, Vb. — 18 godzin w tygodniu.
20. **Wierzbicki Edmund**, egzam. zast. naucz., uczył matematyki w kl. Ib, IIb, IIIa, IVa, Va, fizyki w IVa, — 19 godzin w tygodniu.
21. **Wilk Antoni**, zast. nauczyciela, gosp. kl. Ib, uczył języka łacińskiego i niemieckiego w kl. Ib, polskiego i matematyki w kl. Ic. — 20 godzin w tygodniu.
22. **Włodek Wilhelm**, zast. nauczyciela, zawiadowca biblioteki polskiej dla młodzieży, uczył języka polskiego w kl. Ib, IIIa, IIIb, IVa, Vb, niemieckiego w kl. Ia — 21 godz. w tyg.
23. **Zaremba Stanisław**, profesor w VIII. randze, gosp. kl. Vb, zawiadowca niemieckiej biblioteki dla uczniów i pomocnik dyrekcyi w sprawach kancelaryjnych, uczył języka niemieckiego w kl. IIa, IIIa, IVb i Vb. — 17 godzin w tygodniu.

Nauczyciele pomocniczy:

24. **Grünes Wilhelm**, kierownik szkoły ludow. izrael. fund. bar. Hirscha, uczył religi mojżeszowej w 8. oddziałach — 8 godzin w tygodniu.
25. **Mianowski Władysław**, naczelnik straży pożarnej miejskiej uczył gimnastyki w kl. I—IV. — 18 godzin w tygodniu.

2) Dla nauki przedmiotów nadobowiązkowych :

1. Finger Gustaw, nauczyciel szkoły dla przemysłu drzewnego, uczył rysunków geometrycznych — 4 godziny w tygodniu.
2. Bielawski Stanisław, j. w. uczył historyi kraju rodzinnego w kl. IIIb. — 1 godz. tygodniowo.
3. Janowski Benon, j. w. uczył historyi kraju rodzinnego w kl. IVa, IVb, VII. — 3 godziny w tygodniu.
4. Kruszelnicki Antoni, zast. naucz. gimnazyum II, uczył języka ruskiego w kl. V. i VI. — 4 godziny w tygodniu.
5. Kubisztal Stanisław j. w. uczył historyi kraju rodzinnego w kl. VI. 1 godz. tygodniowo.
6. Markowski Michał, nauczyciel szkoły wydziałowej, uczył śpiewu w 2 oddziałach — 4 godziny w tygodniu.
7. Mianowski Władysław, j. w. uczył gimnastyki w kl. V—VIII. w 2 oddziałach — 2 godziny w tygodniu.
8. Włodek Wilhelm, j. w. uczył historyi kraju rodzinnego w kl. IIIb. — 1 godzina tygodniowo.
9. Wołoszyn Jan, zast. naucz. gimnazyum II., uczył języka ruskiego w kl. IV. — 2 godziny w tygodniu.
10. Zaremba Stanisław, j. w. uczył kaligrafii w 2 oddziałach — 2 godziny w tygodniu.

Zmiany w składzie grona nauczycieli w ciągu roku szkol. 1902 3.

a) Mianowani dla innych zakładów.

1. Profesor ks. Antoni Wojciechowski zamianowany dla gimnazyum II. w Kołomyi (reskr. M. W. i O. z dnia 16/6 1902 l. 16358).
2. Zast. naucz. Gierula Bronisław, przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. gimnazyum I. w Przemyślu (reskr. R. S. k. 23/7 1902 l. 21676).
3. Zast. naucz. Kruszelnicki Antoni, przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. gimnazyum II. w Kołomyi (reskr. R. S. k 23/7 1902 l. 21677).
4. Zast. naucz. Habiński Hilary przeniesiony do c. k. gimnazyum w Brzeżanach (reskr. R. S. k. 17/9 1902 l. 28810).

b) Mianowani dla tutejszego zakładu.

1. Trybowski Władysław, zast. naucz. c. k. gimnazyum w Brzeżanach rzeczywistym nauczycielem (reskr. M. W. i O. z dnia 9/6 1902 l. 16471).
2. Klinger Zygmunt, zastępcą nauczyciela (reskr. Rs. k. 23/7

1902 l. 21678).
3. Wierzbicki Edmund, zastępcą nauczyciela (reskr. R. S. k. 5/9 1902 l. 17245).
4. Ks. Dr Semenów Mikołaj, zastępcą nauczyciela religii gr. kat. (19/9 1902 l. 30402).
5. Kamiński Andrzej, zastępcą naucz. (RSk. 26/12 1902 l. 43541).
6. Wilk Antoni, zastępcą nauczyciela (RSk. 25/2 1903 l. 31119).

II. Plan nauki w roku szkolnym 1902|903.

Nauka odbywała się według planu naukowego zawartego w instrukcyi z r. 1900 i późniejszych rozporządzeń Wysokiego c. k. Ministerstwa W. i O., jakoteż Wysokiej c. k. Rady Szkolnej krajowej.

Wykaz lektury.

A) Lektura łacińska.

Kl. III. Corn. Nepos: Miltiades, Themistocles, Aristides, Cimon, Epaminondas, Pelopidas i Hannibal cap. 1—6.

Kl. IV. Caesar: Commentarii de bello gallico lib. I., z IV. ks., wyprawa do Germanii i VII. cała. Z Owidyusza Metamor. Philemon et Baucis, Niobe.

Kl. V. Liv. I. ks. XXI. w wyborze. — Ovid. Metam. Quattuor aetates, Iuppiter homines extinguere constituit, Lycaon, Diluvium, Deucalion et Pyrrha, Fabula de Phaëtonte et Heliadibus; Fasti: De Hercule et Caco, Arion a delphino servatur, Quinquatrus maiores, L. Caecilius Metellus palladium ex incendio eripit. — Trist: De ultima nocte, de vita sua; Ex reliquis: In mortem Tibulli poëtae.

Kl. VI. Sall. Bellum Ingurthinum, Cicero in Catilinam I., Verg. Aen. I., Ecl. I., Georg. Fabula de Aristaeo pastore; Caesar, bellum civile, wybór z ks. III.

Kl. VII. Cic. oratio pro Milone, oratio pro Archia poëta; Verg Aen. ks. II. a VI. w wyborze, z ks. IX. Nisus et Euryalus wybór z Cycerona de officiis.

Kl. VIII. I. półr. Tacitus Germania 1—27. Annal. ks. IV. i XV. w wyborze. II. półr. Horat. 20 ód, 2 epody, 2 satyry, 2 listy.

B) Lektura grecka.

Kl. V. Xenophon: Powód do wojny i przygotowania wojenne, Zdrada Orontasa, Życie i charakter Cyrusa, Zdrada, Narady, Cyrus u swojego dziadka Astyagesa, Herkules na rozdrożu; Homer Iliad. I. i IV. ks.

Kl. VI. Xenoph.: Obrona Sokratesa, część I., Homer Il. ks. V. VI., XVI., XVIII.; Herodot ks. IX.

Kl. VII. Demosth. Olynth. III., Philipp. II, i o Cherzonezie. Homer Odyss. VI., IX., XVIII, XIX.

Kl. VIII. Apologia Sokratesa, Kriton i ostatnie rozdziały z Phaedona. — Sophocles: Philoktetes; Hom. Odyss. ks. I.

C) Lektura polska.

Kl. V. Oprócz ustępów, zawartych w Próchnickiego „Wzorach poezyi i prozy" przeczytano w całości Mickiewicza: Pana Tadeusza.

Kl. VI. Oprócz ustępów zawartych w Wypisach czytano: Heidenstein, Pamiętniki; Pasek, Pamiętniki; Sienkiewicz, Ogniem i mieczem, Potop, Pan Wołodyjowski; Rzewuski, Listopad.

Kl. VII. Lektura szkolna: Słowacki, Balladyna; domowa: Lilla Weneda i Kalderon, Książe niezłomny; Kraszewski, Powrót do gniazda; Korzeniowski, Spekulant; Byron, Więzień Chillonu.

Kl. VIII Krasiński, Irydyon i Przedświt (lektura szkolna); Nieboska komedya (lektura domowa).

D) Lektura ruska.

Nauka odbywała się w klasach IV., V. i VI. po 2 godziny tygodniowo według planu A. z roku 1898.

Kl. IV. Ćwiczenia w czytaniu, opowiadaniu i deklamacyi. Fleksya oparta na porównaniu z odnośną fleksyą w języku polskim. Co tydzień ćwiczenie piśmienne: dyktat i reprodukcye ustępów prozaicznych i poetycznych.

Kl. V. W I. półroczu: Czytanka dla szkół wydziałowych; w II. półroczu: Z „Wyjątków narodowej literatury dla seminaryów nauczycielskich" utwory literatury staroruskiej i ludowej poezyi i prozy. Zadań 10 w każdem półroczu.

Kl. VI. Z Wyjątków narodowej literatury dla seminaryów nauczycielskich Wzory pomników od XI stulecia do XVIII. literatura ludowa, pomniki nowszej literatury od Kotlarewskiego do Szewczenki. Po 10 zadań w każdem półroczu.

C) Lektura niemiecka.

Oprócz ustępów, zawartych w Wypisach, czytano w całości:

W kl. VII. Lektura szkolna: Hermann und Dorothea; Maria Stuart; domowa: Zriny i Koriolanus.

W kl. VIII. Lektura szkolna: Jungfrau v. Orleans i Wallensteins Tod — domowa: Braut v. Messina i Wilhelm Tell.

Nauka religii mojżeszowej.

I. klasa Historya biblijna do śmierci Mojżesza w związku z zasadami wiary. Dziesięcioro przykazań. Modlitwa poranna i błogosławieństwa

II. klasa. Historya biblijna od Jozuego do podziału państwa w związku z zasadami wiary. Objaśnienie dekalogu. Obowiązki względem Boga Święta i posty. Modlitwa wieczorna i błogosławieństwo przy szczególnych uroczystościach.

III. klasa. Historya biblijna od podziału państwa do powrotu z niewoli babilońskiej Trzy nauki główne wyznania mojżeszowego. Obowiązki względem ludzi. Najważniejsze przepisy ceremonialne. Modlitwa na sobotę Halell.

IV. klasa Historya izraelitów pod panowaniem Syryi, Machabeusze. Panowanie Rzymian. Upadek państwa. Bar Kochba. Najważniejsze przepisy ceremonialne i rytualne.

V. klasa. Ustawy moralne i etyczne

VI. klasa. Moralność i etyka na podstawie trzech pierwszych rozdziałów przypowieści ojców „Pirke Abot". Tłómaczenie trenów Jeremiasza.

VII. klasa. Moralność i etyka na podstawie 4, 5 i 6 rozdziału w „Pirke Abot".

VIII klasa. Historya Żydów w diasporze z biografiami najsławniejszych mężów.

Plan nauki przedmiotów nadobowiązkowych.

HISTORYA kraju rodzinnego. Nauki tego przedmiotu udzielano w klasach III IV. i VII., w obydwóch półroczach, w kl VI. II półr, a w kl. VIII, w pierwszem półr., po jednej godzinie tygodniowo, według programu przez Wysoką c. k. Radę Szkolną krajową poleconego.

ŚPIEW. Oddział I. 2 godziny tygodniowo. Uczniów przy końcu roku 23 Z części teoretycznej wzięto podług podręcznika d'Arma Dietza część I O tonie, o rejestrach, o postawie ciała i układzie ust, oddechu, narządzie głosowym, mutacyi i pielęgnowaniu głosu. Z części praktycznej wzięto: Nuty i pauzy, rytm, znaki chromatyczne, gama i jej budowa i interwale. Nadto śpiewano solfeżia z ćwiczeń Dietza część II i pieśni światowe na jeden i dwa głosy.

Oddział II. 2 godziny tygodniowo, uczniów przy końcu roku było 25. Uczniowie powtórzyli zakres nauki kursu I. rozszerzony i uzupełniony teoretycznie i praktycznie podług podręcznika Dietza.

Uczniowie oprócz pieśni zastosowanych do okresów kościelnych, śpiewali mszę żałobną Orłowskiego, nadto mszę Muszyńskiego, Schweitzera, Surzyńskiego, Gounoda, podczas nabożeństwa w kościele. Prócz tego kilka pieśni światowych, z których niektóre wykonano na poranku urządzonym ku czci Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego.

RYSUNKI GEOMETRYCZNE. Dwa oddziały po 2 godziny tygodniowo W I. oddz. 15 uczniów. Rzuty prostokątne na jedną płaszczyznę Rzuty punktu na dwie i trzy płaszczyzny. Sprowadzenie płaszczyzn rzutów do jednej płaszczyzny rysunku Rzuty prostej na dwie płaszczyzny. Ogólne określenia i rzuty wielościanów. Rzuty i siatki ostrosłupów i graniastosłupów, Rzuty i siatki wielościanów foremnych. Ślady prostej i płaszczyzny na rzutniach. Proste i punkty na płaszczyźnie. Dwie i trzy płaszczyzny. Naroża trójścienne. Zagadnienia o punkcie, prostej i płaszczyźnie. Cienie odcinków i figur płaskich na płaszczyznach rzutów. Obroty punktów około prostych Kłady płaszczyzn. Rzeczywiste wielkości odcinków i kątów. Transformacye płaszczyzn rzutów. Płaski przekrój ostrosłupòw. (Kolineacya środkowa). Płaski przekrój graniastosłupów. (Pokrewieństwo środkowe). Punkty przebicia prostej z wielościanami. Cienie wielościanów. Wzajemny przekrój dwu wielościanów. Cień rzucony wielościana na wielościan.

Oddział II. 12 uczniów. Ogólne wiadomości o liniach krzywych. Krzywe stopnia drugiego. Ogólne wiadomości o powierzchniach. Rzuty powierzchni stożkowych i walcowych. Konstrukcya płaszczyzn stycznych do powierzchni stożkowych i walcowych Przekroje powierzchni stożkowych i walcowych płaszczyznami. Rozwijanie powierzchni stożkowych i walcowych na płaszczyźnie. Przenikanie się powierzchni stożkowych i walcowych. Cienie stożków i walców. Powierzchnie obrotowe i ich rzuty Konstrukcya płaszczyzn stycznych do powierzchni obrotowych. Płaski przekrój powierzchni obrotowych. Przenikanie się powierzchni obrotowych. Cienie powierzchni obrotowych Ogólne pojęcia rzutów środkowych i perspektywy. Proste i płaszczyzny przesunięte przez oko. Proste dowolne. Płaszczyzna dowolna. Proste i punkta na płaszczyźnie. Dwie płaszczyzny. Prosta i płaszczyzna. Kłady płaszczyzn. Punty dzielenia Zagadnienia o punkcie, prostej i płaszczyźnie. Perspektywy figur płaskich Perspektywy wielościanów i powierzchni. O rysowaniu perspektyw przedmiotów technicznych.

KALIGRAFII udzielano w dwóch godzinach tygodniowo uczniom klasy I. i II. Uczęszczało uczniów 88. Uczniowie klasy I. w liczbie 47 stanowili oddział pierwszy; uczniowie klasy II. w liczbie 41 oddział drugi. W oddziele pierwszym ćwiczyli się uczniowie w pisaniu głosek polskich i niemieckich, pisząc za nauczycielem według wzoru podanego na tablicy; w oddziele drugim pisali uczniowie II. klasy według wzorów pisma Józefa Piórkiewicza i Kazimierza Nowickiego. Czterech uczniów klasy II. ćwiczyło się w piśmie rondowem

GIMNASTYKA: Uczniowie klas V—VIII ćwiczyli w 2 oddziałach, każdy w 1 godzinie tygodniowo. Przez 20 minut przerabiano ćwiczenia wspólne (gimnastyka szwedzka) według planu, w następnych 40 minutach trzy zastępy ćwiczyły naprzemian na przyrządach (gimnastyka niemiecka). Uczniowie wykonywali ćwiczenia 2 i 3 stopnia trudności.

I. oddział liczył 50 uczniów, II. 35

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych pobierają remuneracyę z funduszu naukowego.

III. Temata do wypracowań piśmiennych.

a) W języku polskim.

Klasa Va.

1. Opis Baginsbergu (dom).
2. Spór Achillesa z Agam. (szk).
3. Obrazy z natury w pierwszych 2. księgach Pana Tad (dom).
4. Ostatnie chwile Stolnika Horeszki (szk).
5. Persya za czasów Daryusza (dom).
6. Jak opisuje nieszczęśliwy Arab śmierć swojej najmłodszej córeczki w poemacie Słowackiego „Ojciec Zadżumionych (szk).
7. Rozbiór gawędy Mickiewicza „Popas w Upicie“ (dom).
8. Obraz puszcz litewskich (szk).
9. Dziewosłęby w „Wiesławie“ Brodzińskiego (dom).
10. Zajazd na Soplicowo (szk).
11. Czem uzasadnia Skarga w kazaniu obowiązek miłości ojczyzny? (szk).

Klasa Vb.

1. Pomniki starożytnego Egiptu (dom).
2. Krajobraz litewski (szk).
3. Opis miejsca rodzinnego (dom).
4. Stanowisko Rymwida wobec Litawora (szk).
5. Obraz zamierającej przyrody w jesieni (dom).
6. Polowanie na niedźwiedzia (szk).
7. Siciński w historyi i w podaniach (dom).
8. Zwyczaje ludu w Krakowskiem (szk).
9. Jak się dokonało w Rzymie przeobrażenie królestwa w rzecz pospolitą (dom).
10. Tok myśli w wierszu Asnyka „Echo kołyski“ (szk).
11. Moja młodość (dom).
12. Zaścianki szlacheckie i ich życie (szk).
13. Krajobraz wieczorny z okolicy Kołomyi (dom).
14. Osnowa Makbeta (szk).

Klasa VI.

1. Dlaczego w początkach piśmiennictwa polskiego używano języka łacińskiego (dom)

2. Wyjaśnić myśl Mikołaja Reja we wstępie do krótkiej przemowy (szk).
3. Wpływ reformacyi na rozwój lit. pol. w XVI. wieku (dom).
4. Wychowanie szlachcica polskiego podług Reja (szk).
5. Jakie stosunki polskie charakteryzuje J. Kochanowski w odprawie posłów greckich? (dom).
6. Rozbiór sielanki Szymonowicza p. t. Żeńcy (szk).
7. Przepowiednie upadku Polski w kazaniach sejmowych ks. Skargi (dom).
8. Konarski jako reformator szkół w Polsce (dom).
9. Jaka jest myśl przewodnia satyry A. Naruszewicza p. t. Chudy literat (szk).
10. Ksiądz Robak Mickiewicza a Kmicic Sienkiewicza (dom).
11. Wyjaśnić myśl zawartą w słowach „Módl się i pracuj".

Klasa VII.

1. Rozbiór elegii Niemcewicza pisanej na cmentarzu wiejskim (szk).
2. Charakterystyka klasyków w listach poetycznych Fr. Morawskiego (dom).
3. Stanowisko Brodzińskiego w literaturze polskiej (szk).
4. Charakterystyka Konrada Wallenroda (dom).
5. Wina i pokuta Jacka Soplicy (dom).
6. Charakterystyka Miecznika w Maryi Malczewskiego (szk).
7. Konrad Mickiewicza, a Kordyan Słowackiego (dom).
8. Komiczność sytuacyi w Ślubach panieńskich Fredry (szk).
9. Geneza sejmu polskiego (dom).

Klasa VIII.

1. Wpływ ks. Robaka na rozwój akcyi w Panu Tadeuszu (dom)
2. Poglądy Inydiana i Ulpiana na rozwój partyi rzymskiej (szk).
3. Polska w czasie wojen kozackich (dom).
4. Charakterystyka Mnichów w tragedyi Korzeniowskiego (szk).
5. Czem był Kościuszko dla współczesnych a czem jest dla obecnych Polaków? (dom).
6. Znaczenie konstucyi 3 maja (dom).
7. Główne cechy poezyi polskiej między r. 1831 a 1848 (szk).
8. Znamiona jedności plemion greckich (dom).

b) W języku niemieckim.

Klasa Va.

1. Euphrat und Tigris (szk).
2. Wie äusserte sich die göttliche Macht der Pharaonen (dom).
3. Welche Umstände förderten den Welthandel der Phönicier (szkolne).
4 Der anbrechende Winter (dom).
5 Kurze Inhaltsangabe des Lesestückes „Der alte Diener“ v. Sienkiewicz (szk).
6 Gedankengang und Idee des Zauberlehrlings v. Goethe (dom).
7. Die Erziehung des Cyrus (szk).
8. Gedankengang des Gedichtes v. Schiller „Hektors Abschied“ (domowe).
9. Der Feldzug des Xerxes (dom).
10. Eine Übersetzung (szk).
11. Warum sollen die Kinder gegen ihre Eltern dankbar sein (domowe).
12. Die Nationalsage der Römer von der Gründung Roms (szk).
13. Inhalt und Idee des Gedichtes v. Schiller „die Kraniche des Ibykus (dom).
14. Inhaltsangabe des dramatischen Fragmentes „Hannibal“ von Grillparzer.

Klasa Vb.

1. Wie ein Nimrod hintergangen wurde? (szk).
2. Die Bürgschaft von Schiller (Inhalt) (dom).
3. Woltun trägt Zinsen (Auf Grund des Märchens von Zingerle) (szk).
4. Die Schlacht bei Kunaxa und Cyrus'Tod (Nach Xenophon) (domowe).
5. Drum wirke, dass dein Bild sich schön vollende.
   Und keinen preise selig vor dem Ende (Nach dem Gedichte v. Feuchtersleben (szk).
6. Die natürlichen Bedingungen der Entwickelung Phöniziens (domowe).
7. Die berühmtesten Tempel Akropolis (szk).
8. Des Vaters Heimkehr (Powrót Taty) verdeutscht von Lipiner (dom).
9. Die Macht der Eumeniden (Im Anschlusse an die Kraniche des Ibykus v. Schiller) (szk).
10. Die Unterwelt nach griechischer Vorstellung (szk).

11. Einfluss des Wassers auf die Gestaltung der Erdoberfläche (dom).
12. Das altrömische Haus (szk)
13. Der Streit Agamemnons mit Achilles (Nach Ilias I.) (dom)
14. Über den Bau, die Ernährung und Lebensdauer der Pflanzen

Klasa VI.

1. Über den Ursprung der Poesie (szk).
2. Kurze Schilderung der Lebensschicksale Kundruns (dom)
3. Der Roman und das Epos (szk).
4. Ursprung der homerischen Dichtung (szk).
5. Das Stadtleben im Winter (dom).
6. Der erste Kreuzzug (szk).
7. Die Stellung Sullas im Iugurthinischen Kriege (dom).
8. Was ich an einem Frühlingsmorgen empfunden ? (dom).
9. Gedankengang des Gedichtes „Farys“ von Mickiewicz (szk).
10. Der Einfluss des Christentums auf die deutsche Sprache (szk).
11. Welche Ursachen führten den Bürgerkrieg zwischen Caesar und Pompeius herbei ?
12. Der Nutzen der wahren Freundschaft (szk). (nachgewiesen an Schillers Ballade „Die Bürgschaft“ (szk).

Klasa VII.

1. Was verdankt der Mensch der Heimat und was kann ihm das Ausland geben ? (dom).
2. Siegfrieds Werbung um Kriemhilde (szk).
3. Gedankengang der Elegie v. Goethe. „Hermann und Dorothea“ (szk).
4. Schlegels Arion in Schillers „Kraniche des Ibykus“ (dom)
5. Charakteristik Zrinys (szk).
6. Unter welchen Umständen hielt Demosthenes seine Rede über die Angelegenheiten im Chersones ? (dom)·
7. Die Vorgeschichte der Maria Stuart in Schillers gleichnamigem Trauerspiele (szk).
8. Begeisterung ist die Quelle grosser Taten (dom).
9. Mortimer u. Leicester. Eine vergleichende Charakteristik (szk).

Klasa VIII.

1. Gedankengang im Schillerschen Gedichte: „Der Spaziergang“ (szk).
2. Der Mensch u. die Natur (dom).

3. Aus welchen Grundzügen individueller Geistesrichtung ging die gemeinsame Wirksamkeit der Dioskuren hervor? (szk).
4. Es liebt die Welt das Strahlende zu schwärzen Und das Erhabene in den Staub zu riehen.

. . . .

Ein edler Sinn liebt edlere Gestalten (dom).
5. Wie verhält sich der Monolog des IV. Aufzuges zu dem des Vorspiels in der Jungfrau v. Orleans (szk).
6. Die Magnetnadel in ihrer Verwendung (szk).
7. Worin besteht die weltgeschichtliche Bedeutung der alten Römer (dom).
8. Was macht Wallensteins Untergang so tragisch? (szk).

Zagadnienia dó piśmiennego egzaminu dojrzałości.

Piśmienny egzamin dojrzałości odbywał się w 2 oddziałach.

1. **Język łaciński**. Dla obydwóch oddziałów: a) Przełożyć na język polski: M. T. Ciceronis: De oratore lib I. cap. 8. b) Przełożyć na język łaciński: Z mowy Cicerona o naczelnem dowództwie Pompejusza. Tekst ułożony na podstawie lektury.

2. **Język grecki**. Dla obydwóch oddziałów: Przełożyć na język polski: Platonis Gorgias, p. 203 do 206 ed. Jahn.

3. **Język polski**. Dla obydwóch oddziałów: Charakterystyka poezyi polskiej między r. 1820 — 1830.

4. **Język niemiecki**. Dla obydwóch oddziałów: Welche wesentlichen Kulturfortschritte hat die Neuzeit dem Altertum gegenüber aufzuweisen?

5. **Matematyka**. Dla pierwszego oddziału: 1) Suma cyfr trójcyfrowej liczby wynosi 9., suma kwadratów tych cyfr 35; jeżeli zaś odejmiemy od tej liczby 396, to otrzymamy liczbę napisaną w odwróconym porządku cyfr. Jaka to liczba? 2) Podstawą ostrosłupa jest foremny pięciobok około którego da się opisać koło o promieniu $R = 8$ dm. pobocznica zaś składa się z trójkątów równobocznych. Obliczyć powierzchnię i objętość ostrosłupa. 3) Ktoś posiada rentę 1600 K., którą może pobierać jeszcze przez 25 lat; jaką rentę on za nią otrzyma, któraby była platną tylko przez 18 lat przy 4% półrocznej kapitalizacyi?.

Wynik egzaminu dojrzałości

przy końcu roku szkolnego 1903.

Do egzaminu dojrzałości przystąpiło 27. abituryentów; z tych wszyscy ukończyli VIII. klasę w tutejszym zakładzie, 1 z nich był prywatystą.

Uznano za dojrzałych a) uczniów publicznych z odznacz. 4
„ „ „ „ „ 17

Pozwolono poprawić egzamin z jednego przedmiotu
po feryach uczniom publicznym 3
uczniowi prywatnemu 1

Reprobowano na 1 rok 2

Razem . . 27

Wykaz abituryentów,

których uznano ze dojrzałych na podstawie egzaminu dojrzałości, odbytego w dniach od — . czerwca 1903.

Liczba po z.	Imię i nazwisko	Miejsce i kraj urodzenia	Religia	Rok urodz	Uczęszczał do Gimnazyum w latach	Wynik egzaminu	Zamierzone studya
1	Ambros Janusz	Stan ławów Galicya	rz, kat.	1885	1896—1903	dojrzały	prawo
2	Bamberger Karol	Hruszowice „	„	1881	1896—1903	„	„
3	Chabło Wiktor	Lwów „	„	1883	1896—1903	„	„
4	Chomiak Kazimierz	Paryszcze „	„	1884	1896—1903	„	technika
5	Dziurzyński Eugeniusz	Brody „	„	1884	1896—1903	doj. z odzn	prawo
6	Frid Dawid	Żydaczów „	mojż.	1881	1893—1903	dojrzały	„
7	Hirschhorn Gustaw	Tarnopol „	„	1884	1896—1903	„	„
8	Jurczenko Michał	Kołomyja „	gr. kat.	1883	1896—1903	„	technika
9	Kitaj Mojżesz	Tarnopol „	mojż.	1882	1896—1903	„	medycyna
10	Messer Juda	Podhajce „	„	1883	1896—1903	doj. z odzn.	prawo
11	Moravetz Ludwik	Stanisławów „	rz. kat.	1885	1896—1903	dojrzały	„
12	Piskozub Władysław	Kołomyja „	„	1882	1896—1903	„	technika
13	Rappaport Max	Lubieńce „	mojż.	1885	1896—1903	doj. z odzn.	prawo
14	Reck Oskar	Kraków „	rz. kat.	1885	1896—1903	dojrzały	technika
15	Rodich Daniel	Tryhubowa „	„	1884	1896—1903	„	prawo
16	Rosenbaum Mordko	Bilcze „	mojż.	1881	1896—1903	„	„
17	Rozwoda Celestyn	Zaleszczyki „	rz. kat.	1883	1895—1903	„	„
18	Schwarzfeld Noah	Kołomyja „	mojż.	1881	1895—1903	„	„
19	Słobudzki Mieczysław	Chocin „	rz. kat.	1884	1896—1903	doj. z odzn.	filozofia
20	Taubes Dawid	Babin „	mojż.	1884	1896—1903	dojrzały	prawo
21	Znamięcki Stefan	Wola Dołhołucka „	rz. kat.	1882	1895—1903	„	„

V. Zbiory naukowe.

1. Biblioteka dla nauczycieli.

Biblioteka liczy dzieł 5041, map 117, atlasów 8, obrazów geograficzno-historycznych 118, globusów 6, monet srebrnych 38, miedzianych 43, modeli 5.

W bieżącym roku szkolnym *a) zakupiono:* Encyklopedya wychowawcza (dalszy ciąg); Pomniki Krakowa (dalszy ciąg); Pauly Realencyklopädie (dalszy ciąg); Rethwisch Jahresberichte (dalszy ciąg); Thesaurus-linguae latinae (dalszy ciąg); Alpine Majestäten (dalszy ciąg); Biblioteka Złota; Januschke das Prinzip der Erhaltung der Energie; Gurlitt Bilder zu Caesars gallischem Krieg; Geographische Bilder; Regeln für die deutsche Rechtschreibung; Chmielewski Literatura polska; Arcydzieła polskich i obcych pisarzy; Mapa Italii; Mapa Państwa Aleksandra Wielkiego.

Prócz tego prenumeruje zakład następujące pisma naukowe i pedagodiczne: Biblioteka warszawska, Kosmos, Kwartalnik historyczny, Lehrproben u. Lehrgänge, Mitteilungen der k. k. geographischen Gesellschaft, Muzeum, Oesterreichische Mittelschule, Poradnik jezykowy, Przewodnik bibliograficzny, Przegląd gimnastyczny, Przegląd Polski, Szkoła, Wisła, Wochenschrift für klassische Philologie, Wszechświat, Zeitschrift, für oesterreichische Gymnasien, Zeitschrift für Schulgesundheitspflege, Pamiętnik literacki, Czasopismo matematyczne.

b) otrzymano w darze:

Wszystkie wydawnictwa c. k. Akademii umiejętności w Krakowie.

2 Biblioteka dla młodzieży:

liczy dzieł polskich 691, ruskich 312, niemieckich 617.

W bieżącym roku *a) zakupiono*: dzieła polskie: Konst. Rengarten Pieszo do Chin, Edward Foa Polowanie na grubego zwierza, Hoffmanowa Jan Kochanowski, w Czarnolesiu, Schnür Pepłowski Kościuszkowskie czasy, Teresa Jadwiga Bracia, Kraszewski Powrót do gniazda, Bartachowski Bibl. dz wyb., Sienkiewicz Ogniem i mieczem, Pan Wołodyjowski, Potop 2 egzemplarze, Quo vadis, Bem Teorya poezyi polskiej, Zacharyasiewicz Chleb, Życiorysy sławnych Polaków 8 egzemplarzy, Mazanowski Historya literatury polskiej, Tretiak Szkice literackie Ser. II, Matuszewski Słowacki i nowa sztuka, Kruszewski

Polska w czasie trzech rozbiorów, Konopnicka Poezye; Przyborowski Walery Szwoleżer Stach; Morawska Zuzanna Jan Niewdżyd; Borkowska Nad wodami Atlantyku; Umiński Zwycięzcy oceanu, Bohater z pod Spionskopu; Bukowiecka Jak się dusza budziła w Józiu, Młynarka, Przy kominku; Książki dla wszystkich: John Ruskin, Marya Konopnicka.

b) Ruskie:

Верне Юлїй: Подорож докола землї; Гоголь Н. Ревізор; Григоревич Григорій: Тато на заручинах; Грінченко Борис: Твори І. ІІ. ІІІ; Кобиляньска Ольга: Людина; Короленко Володимир; Слїпий музика; Короленко Володимир: Судний день; Котляревский Іван: Наталка Полтавка; Коцюбинський Михайло: По людському; Кулїш Панталеймон: Орися; Левицький Іван: Над чорним морем; Лепкий Богдан: Стрічки, З життя, З села, Щаслива година; Маковей Осип; Наші знакомі; Марко Вовчок: Оповідання І. ІІ; Мирний Панас: Морозенько; Франко Іван: Лис Микита, Учитель, Полуйка, Захар Беркут (2 egz). Майстер Чирняк: Чайковський Андрій: В чужім гнїздї, Спомини з перед 10 лїт; Шевченко Тарас: Вибір поезий для молодежи (тов. педаґоґічного); Шекспір Уіллїям: Гамлет, Приборкана Гоструха, Коріолян, Юлїй Цезар.

c) Niemieckie:

Ebers Eine ägyptische Königstochter, Die Frau Bürgermeisterin; Rosegger Dorfsünden, Feierabende, Sonntagsruhe; Spielhagen Ein neuer Pharao, Was will das werden; Werner E. Romane und Novellen 10 tomów; Kreuth W. La Plata Staaten, Jugendschriften herausg. v. Lehrerverein f. Österreich; Kipling Im Dschungel; Jokai Das Goldland.

3. Gabinet dla fizyki.

W bieżącym roku zakupiono: Przyrząd do okazania wypływu cieczy z połączonych naczyń, baran hydrauliczny, maszyna Wimshursta, kamera fotograficzna z objektywami, amperometer i voltameter do maszyny dynamoelektrycznej, trzy elementy termoelektryczne. Gabinet posiada zatem 374 przyrządów i 9 tablic ściennych.

*

4. Gabinet dla historyi naturalnej.

Nabytki tegoroczne: Pfurtscheller Zoologische Wandtafeln, czaszka wołu, konia, Trochilus wypchany, przybory dmuchawkowe, Sycon raphanus, okular Huyghensa i achromatyczny objektyw 7a do mikroskopu.

Gabinet posiada okazów w dziale zoologii 341, botaniki 45, mineralogii 231, w dziale ilustracyi do nauki historyi naturalnej tablic 31, przyborów 34, sprzętów 21, dzieł w nowo utworzonym w myśl instrukcyi dziale książek 4.

5. Gabinet dla nauki rysunków.

posiada płaskorzeźb 10, modeli i ornamentów gipsowych 183, glinianych 49, drewnianych 55, drutowych 18, wzorów rysunkowych 611, okazów do rysunku z natury 7, muszel 4 i kilka sztuk materyi wełnianej do draperyi.

W bieżącym roku szkolnym zakupiono: Płaskorzeźby l. 354, 1207, 1065, 244, 1070, 637, 1071, 1072, 637, 126. Ornamenta gipsowe l. 921, 931, 915, 917, 1220, 1221, 1222, 1223, 317, 329; 2 miski, 2 kubki, 1 biletyerkę, 4 wazki, 4 talerze, 1 wazkę secesyjną, orła wypchanego, Papilio machaon, Vanessa io, Morpho cypris z Kolumbii, gałązkę winorośli, niedźwiadka z Cejlonu, raka rzecznego.

6. Biblioteka książek szkolnych (podręczników)

liczy 1513 egzemplarzy zakupiono w bieżącym roku 10 podręczników, korzystało z tego zbioru 95 uczniów, wypożyczając 400 książek.

Darowali książki do biblioteki następujący uczniowie:[1])

[1]) Kl. Ia. Anderle Wilhelm 3 ks., Dicker Izak 1 ks., Funkenstein Karol 1 ks., Gottfried Ozyasz 1 ks., Hammer Dawid 1 ks., Hołubasz Waleryan 1 ks., Jasiński Stanisław 5 ks., Józefowicz Izydor 1 ks., Karpiński Kazimierz 5 ks., Kolan Stanisław 1 ks., Marek Czesław 2 ks., Pieczonka Eugeniusz 1 ks., Winkler Pinkas 1 ks., Kl. Ib. Brüstiger Józef 3 ks., Gelles Antoni 1 ks., Iżewski Mieczysław 1 ks., Janiszewski Stanisław 1 ks., Labiner Wilhelm 1 ks., Rekowski Stanisław 1 ks., Sheybal Bronisław 1 ks., Wyspiański Tadeusz 3 ks., Zalewski Czesław 2 ks., Kl. Ic. Bahr Izydor 3 ks., Finger Gustaw 4 ks., Smulski Tadeusz 1 ks., Waldmann Henryk 4 ks., Kl. IIb. Balicki Juliusz 1 ks., Baumung Wilhelm 1 ks., Car Justyn 4 ks., Dąbrowski Celestyn 2 ks., Feuer Jonasz 4 ks., Frantsek Zdzisław 2 ks., Friedmann Michał 3 ks., Geleciński Stefan 1 ks., Geller Izrael 1 ks., Hirschberg Leopold 3 ks., Horbulewicz Leonard 4 ks., Jasiński Kazimierz 3 ks., Kamiński Rudolf 4 ks., Kamiński Tadeusz 1 ks., Klugmann Maurycy 1 ks., Kramarz Józef 9 ks., Krauthammer Szymon 1 ks., Kriss Zygmunt 3 ks., Piaskiewicz Władysław 6 ks., Skibicki Zygmunt 2 ks., Turzański Edward 1 ks., Tymcik Emil 2 ks., Urbański Józef 1 ks.,

VI. Ważniejsze rozporządzenia Władz szkolnych.

1. C. k. Rada szkolna krajowa, okólnikiem z dnia 5 czerwca 1902 l. 12823. ogłasza odpis reskryptu ck. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 7 maja 1902 l. 84743, wystosowanego do Rektoratu ck. Uniwersytetu w Krakowie. W myśl powyższego reskryptu przedmioty, sprowadzone do c. k. zakładów naukowych z zagranicy, a nie stanowiące rekwizytów inwentarskich, jak n. p. produkta chemiczne, nie są wolne od cła.

2. C. k. Rada szkol. kraj., okólnikiem z dnia 23 października 1902. l. 12493, ogłasza reskrypt c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 21 kwietnia 1902 l. 84. w sprawie ubrania służbowego dla stałych sług szkolnych.

3. Prezydyum c. k. Rady szkol. kraj., okólnikiem z dnia 8 grudnia 1902 l. 597, wzywa Dyrekcyę i Grona naucz., by wpływały na łagodzenie antagonizmów między młodzieżą obu narodowości, kraj nasz zamieszkujących.

4. C k Rada szkol. kraj , okólnikiem z dnia 5 grudnia 1902. l. 39479, ogłasza reskrypt ck. Ministerstwa W. i O z dnia 12 listopada 1902 l. 2342, w sprawie przeprowadzenia reskryptu całego ck. Ministerstwa z dnia 15 października 1902 o stosunkach służbowych i płacach sług pomocniczych.

5. C. k. Rada szkol. kraj., okólnikiem z dnia 18 grudnia 1902 l 24628, ogłasza reskrypt c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 29 lipca 1902 l. 24189 w sprawie zwalczania gruźlicy.

6. C. k. Namiestnictwo okólnikiem z dnia 27 marca 1903 l, 36686 ogłasza reskrypt ck. Ministrerstwa spraw wewnętrznych z dnia 13. marca 1903 l. 1651 w sprawie regulaminu o wydawaniu legitymacyi na koleje państw. dla c. k. profesorów i urzędników.

VII. WYKAZY STATYSTYCZNE.

	Klasa I. a	I. b	I. c	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V. a	V. b	VI	VII.	VIII	Razem
1. Liczba uczniów.															
Z końcem roku szkolnego 1901/902 było	40^{1}	40	38^{2}	41^{2}	43^{1}	33^{1}	34^{1}	33^{1}	30	44	.	36	33	22	467^{9}
Z początkiem 1902/903 przyjęto . .	42^{1}	39^{1}	39	56^{4}	53^{1}	42^{2}	43^{1}	31	30^{2}	24^{1}	39	38	40	30^{1}	545^{14}
W ciągu roku szkolnego przybyło . .	1	.	.	.	.	3	1	.	1	.	.	.	.	.	6
Razem przyjęto . . .	43^{1}	39^{1}	39	56^{4}	53^{1}	45^{2}	44^{1}	31	31^{2}	24^{1}	39	38	40	30^{1}	551^{14}
między tymi I. z innych zakładów, . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
a) z promocyą	36^{1}	32^{1}	33	0^{2}	2^{1}	5	2	5	1	.	2	2	4	0^{1}	124^{6}
b) powtarzających klasę . .	.	.	.	.	.	2	2	.	.	.	2	.	.	.	6
II. z tutejszego zakładu . .															
a) z promocyą . . .	.	.	.	15^{2}	48	28^{2}	37^{1}	24	29^{2}	24^{1}	29	36	34	30	364^{8}
b) powtarzających klasę . .	7	7	6	11	3	10	3	2	1	.	6	.	2	.	58
W ciągu roku opuściło zakład . .	7	8	11	7	5	3	6	4	2	.	3	3	.	1	60
Liczba uczniów z końcem roku 1902/903	36^{1}	31^{1}	28	49^{4}	48^{1}	42^{2}	38^{1}	27	29^{2}	24^{1}	36	35	40	29^{1}	492^{14}
2. Miejsce urodzenia.															
Miasto Kołomyja	17	9	2	18^{2}	20	8^{1}	16	6	13^{1}	8^{1}	11	10	12	7	157^{5}
powiat kołomyjski	2	7	7	5^{2}	5^{1}	6	3	1	.	2	2	.	1	.	41^{3}
inne powiaty galicyjskie . . .	16^{1}	14^{1}	17	25	23	26^{1}	19^{1}	20	16^{1}	14	22	22	22	21^{1}	277^{6}
inne kraje koronne	1	1	.	1	.	2	.	.	.	.	.	2	3	1	11
zagranica	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	1	1	2	.	6
Razem .	36^{1}	31^{1}	28	49^{4}	48^{1}	42^{2}	38^{1}	27	29^{2}	24^{1}	36	35	40	29^{1}	492^{14}

	I. a	I. b	I. c	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V. a	V. b	VI	VII.	VIII	Razem
3. Język ojczysty.															
Polski	36^{1}	29^{1}	28	49^{4}	45^{1}	41^{2}	34^{1}	27	25^{2}	23^{1}	30	33	37	28^{1}	465^{14}
ruski	.	1	.	.	2	1	2	.	4	1	6	2	1	1	21
niemiecki	.	1	.	.	1	.	2	.	.	.	.	.	1	.	5
czeski	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	1
Razem .	36^{1}	31^{1}	28	49^{4}	48^{1}	42^{2}	38^{1}	27	29^{2}	24^{1}	36	35	40	29^{1}	492^{14}
4. Wyznanie religijne.															
Rzymsko-katolickie	16^{1}	14	17	27	20	23	17	17	11^{1}	14	19	17	24	17	253^{2}
ormiańsko katolickie	.	.	1	1	.	2	1	.	.	1	.	.	.	.	6
grecko katolickie	.	5	1	.	6	2	5	2	8	1	6	2	1	1	40
ewangelickie	.	1	.	.	1	.	2	.	.	.	.	.	1	.	5
mojżeszowe	20	11^{1}	9	21^{4}	21^{1}	15^{2}	13^{1}	8	10^{1}	8^{1}	11	16	14	11^{1}	188^{12}
Razem .	36^{1}	31^{1}	28	49^{4}	48^{1}	42^{2}	38^{1}	27	29^{2}	24^{1}	36	35	40	29^{1}	492^{14}
5. Wiek uczniów.															
10 lat	.	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3
11 „	12^{1}	13^{1}	13	5	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	45^{2}
12 „	13	6	7	15^{2}	16^{1}	2	2	.	.	.	.	.	.	.	61^{3}
13 „	7	4	5	12	12	8^{2}	11^{1}	1	2	.	.	.	.	.	62^{3}
14 „	4	5	2	11^{2}	9	12	8	7	6^{1}	1	1	.	.	.	66^{3}
15 „	.	1	.	6	8	9	10	6	9	8^{1}	5	5	.	.	67^{1}
16 „	.	.	.	.	.	9	7	7	7^{1}	5	6	6	1	.	48^{1}
17 „	.	.	.	.	1	2	.	5	3	9	9	6	6	.	41
18 „	.	.	.	.	.	.	.	1	1	1	8	12	9	6	38
19 „	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	5	4	9	9^{1}	28^{1}
20 „	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	2	11	6	20
21 „	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	2	4	7
22 „	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	4	6
23 „	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Razem .	36^{1}	31^{2}	28	49^{4}	48^{1}	42^{2}	38^{1}	27	29^{2}	24^{1}	36	35	40	31^{1}	492^{14}
Przciętny wiek uczniów	*12·05*	*11·97*	*11·75*	*12·96*	*13·16*	*14·45*	*14·20*	*15·40*	*15·20*	*16·*	*17·17*	*17·28*	*18·92*	*19·06*	*14·9*

	Klasa I. a	I. b	I. c	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V. a	V. b	VI.	VII.	VIII	Razem
Kołomyja	27	21	16	34^{2}	35	22^{2}	24	19	20^{1}	15^{1}	16	24	23	23	319^{6}
powiat kołomyjski	1	3	1	7	3	4	4	1	.	2	4	.	2	.	32
„ bielski	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1
„ bocheński	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1
„ brodzki	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1
„ borszczowski	.	.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	2
„ buczacki	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	1	.	1	.	3
„ doliński	.	.	.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	2
„ gorlicki	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	1
„ horodeński	2	1	2	1	3	2	3	.	1	.	4	.	1	.	20
„ husiatyński	1	.	.	.	.	1	.	.	1	.	.	.	.	1	4
„ jaworowski	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
„ kałuski	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.	1	.	3
„ kosowski	4	2	2	1	.	2	1	2	2	2	3	3	1	.	25
„ krakowski	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	1	2
„ łańcucki	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	1
„ nadworniański	.	1	.	.	2	3	.	1	.	.	.	.	.	1	8
„ przemyślański	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1
„ peczeniżyński	1	2	1	1	2	2	.	1	3	2	.	.	2	.	17
„ podhajecki	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	2
„ sanocki	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	2
„ śniatyński	0^{1}	0^{1}	2	1^{1}	2^{1}	2	2^{1}	1	1	2	3	2	1	.	19^{5}
„ stanisławowski	.	.	.	.	.	.	1	.	1	.	.	1	.	0^{1}	3^{1}
„ tarnopolski	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
„ tłumacki	.	.	1	2	.	.	1	.	.	.	2	1	2	.	9
„ zaleszczycki	.	1	.	0^{1}	1	.	1	2	.	.	.	.	1	.	6^{1}
„ żydaczowski	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1
inne kraje koronne	.	.	.	.	.	.	.	.	0^{1}	.	1	.	2	.	3^{1}
zagranica	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	2
Razem	36^{1}	31^{1}	28	49^{4}	48^{1}	42^{2}	38^{1}	27	29^{2}	24^{1}	36	35	40	29^{1}	492^{14}

7. Stan rodziców.

	I. a	I. b	I. c	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V. a	V. b	VI.	VII.	VIII	Razem
Urzędnicy państwowi i kolejowi	7	4	4	6	10	7	7	6	6	4	1	6	7	2	77
„ autonomiczni	1	.	.	1	.	1	1	.	1	1	.	2	1	.	9
„ i oficyaliści prywatni	3	1	3	3	0^{1}	4	4	.	1	2	1	2	3	1	28^{1}
Księża gr. kat.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	1	.	1	.	4
Profesorowie i nauczyciele	.	2	.	4	4	0^{1}	1	1	1	2	8	2	1	2	28
Lekarze	.	2	.	0^{2}	.	.	1	1	.	.	2	.	.	.	6^{2}
Adwokaci i notaryusze	0^{1}	2^{1}	.	2	.	0^{1}	.	2^{1}	1^{1}	1	1	1	1	3	14^{5}
Wojskowi	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	1	2
Właściciele większej posiadłości	.	1	.	1	.	1	.	1	0^{1}	.	1	.	1	1	7^{1}
Dzierżawcy dóbr	1	.	1	1	2	.	.	.	.	1	.	1	1	1	9
Rolnicy i właściciele realności	1	3	2	7	6	5	8	2	1	1	5	1	7	1	50
Kupcy	12	5	3	9	10	5	6	5	5	6^{1}	8	12	7	4	97
Przemysłowcy	4	.	1	2^{1}	2	.	2^{1}	1	1	3	.	3	2	2^{1}	23^{3}
Rzemieślnicy	1	2	6	3^{1}	4	6	3	1	1	3	3	1	1	4	39^{1}
Słudzy rządowi i kolejowi	1	2	1	3	1	4	2	2	5	.	3	1	4	1	30
„ prywatni i zarobnicy	4	5	5	5	8	5	2	3	3	.	1	3	3	4	51
Restauratorowie i szynkarze	1	1	1	.	1	3	.	1	.	.	1^{1}	.	.	1	10^{1}
Różne inne zajęcia	.	1	1	2	.	1	1	.	1	.	.	.	.	1	8
Razem	36^{1}	31^{1}	28	49^{4}	48^{1}	42^{2}	38^{1}	27	29^{2}	24^{1}	36^{1}	36	40	29^{1}	492^{14}

8. Klasyfikacya.

a) Z końcem roku szkolnego 1902/903

	I. a	I. b	I. c	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V. a	V. b	VI.	VII.	VIII	Razem
Stopień celujący	3	2	5	7	3	1^{1}	4	1	4	2	3	2	6	1	44^{1}
„ pierwszy	24^{1}	21^{1}	16	28^{1}	32	31^{1}	20	19	19^{1}	18^{1}	23	29	17	25	322^{7}
„ drugi	4	5	.	8	4	8	7	2	3^{1}	.	5	1	8	1	56^{1}
„ trzeci	2	1	3	3	3	.	3	.	.	.	1	.	2	.	18
Pozwolono powtórzyć egzamin po feryach	3	2	4	3^{3}	6^{1}	2	4^{1}	5	3	4	4	2	6	2	50^{5}
Do egzaminu uzupełniającego przeznaczono	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	2
Razem	36^{1}	31^{1}	28	49^{4}	48^{1}	42^{2}	38^{1}	27	29^{2}	24^{1}	36	35	40	29^{1}	492^{14}

b) dodatek do klasyfikacyi za rok 1901/902.	Klasa I a	I b	I c	II a	II b	III a	III b	IV a	IV b	V a	V b	VI.	VII.	VIII.	Razem
Powtórzyć egzamin pozwol.	3^{1}	3	2	4	7	3	5^{2}	4	5	5	.	4	4	.	49^{3}
Egzamin złożyło . .	3^{1}	3	2	1	5	2	4^{2}	4	2	3	.	4	4	.	37^{3}
Egzaminu nie złożyło .	.	.	.	3	2	1	1	.	3	2	.	.	.	.	12
Rezultat ostateczny klasyfik. za rok 1901/902 .															
Stopień celujący . .	6	3	4	1	4	2	4	1	1	3	.	4	2	3	38
„ pierwszy . .	30^{1}	29	24^{1}	29^{2}	33^{1}	21^{1}	23^{2}	30^{1}	23	32	.	30	28	19	351^{9}
„ drugi . .	3	7	7	9	6	9	7	2	4	9	.	2	3	.	68
„ trzeci . .	1	1	3	2	.	1	.	.	2	.	.	.	.	.	10
Razem	40^{1}	40	38^{1}	41^{2}	43^{1}	33^{1}	34^{2}	33^{1}	30	44	.	36	33	22	467^{9}
9. Opłata szkolna.															
Opłatę złożyło w I. półroczu	24^{1}	20^{1}	16	20^{2}	10^{1}	16^{2}	13^{1}	13	8^{2}	5^{1}	13	8	13	7^{1}	186^{12}
„ „ „ II. „	14^{1}	12^{1}	8	26^{4}	11^{1}	18^{2}	17^{1}	13	8^{2}	9^{1}	20	9	16	9^{1}	190^{14}
Od poł. opł. uwoln. w I. półr.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1	2
„ „ „ „ II. „	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
Od całej opł. uwoln. w I. półr.	15	13	15	37	43	25	31	18	20	19	26	30	27	23	352
„ „ „ „ II. „	22	22	20	25	38	24	24	15	21	15	18	28	24	20	316
Opłata szk. wynos. w I. półr.	1000	840	640	880	460	720	560	520	400	240	520	320	520	340	7960
„ „ „ „ II. „	600	520	320	1200	480	800	720	520	400	400	800	360	640	420	8180
Razem	1600	1360	960	2080—	940	1520	1280	1040	800	640	1320	680	1160	760	16140
Taksy wstępne wynosiły .	155·40	138·60	138·60	8·40	12·60	29·40	12 60	25 20	4 20	.	16·80	8·40	16·80	4 20	571 20
Datki na środki naukowe .	88·—	80·—	78 —	120·—	108 —	94·—	90·—	62·—	66.—	50	78·—	76·—	80·—	62·—	1132—
Taksy za duplikaty .	8·—	.	.	.	.	.	.	4·—	.	2	.	2·—	6 —	·	22·—
Razem	251·40	218·60	216·60	128·40	120 60	123·40	102·60	91·20	70 20	52	94 80	86 40	102 80	66·20	172520
Datki na zabawy szkolne .	36 —	33·—	27·—	57 —	50 —	45·—	41·	26·—	30·—	24	38·—	37 —	40·—	31·—	515·—

	I a	I b	I c	II a	II b	III a	III b	IV a	IV b	V a	V b	VI.	VII.	VIII.	Razem
10. Frekwencya na naukę przedmiotów nadobowiązkowych.															
Język ruski . .	.	.	.	.	.	.	.	8	12	8	16	7	.	.	51
Historya kraju rodzinnego .	.	.	.	.	.	42	38	27	29	.	.	35	40	.	255
Rysunki geometryczne .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7	6	8	6	5	21
Gimnastyka . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5	6	4	7	.	22
Śpiew . . .	4	3	6	2	5	4	.	.	5	1	3	2	7	5	47
Kaligrafia . . .	16	16	15	21	20	.	.	.	.	.	.	.	.	.	88
11. Stypendya pobierali z fundacyi															
Czuczawy . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	360
Jana Żurakowskiego .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	840
Ks. biskupa Pukalskiego .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	200
Miejskie im. Franciszka Józefa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	200
Głowińskiego . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	315
Miejskie śniatyńskie .	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	520
Ogólna kwota stypen. wynosi	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2435

VII. Pomoc dla ubogich uczniów.

A) Wsparcie otrzymywali ubodzy uczniowie tutejszego gimnazyum przez stypendya i zapomogi z publicznych funduszów, ze strony bursy miejscowej.

Wykaz stypendyów i zapomóg udzielonych z funduszów publicznych zawiera tabela statystyczna na str. 25.

Celem pomnożenia funduszów dla wsparcia ubogich uczniów zbierano w każdą niedzielę i święto po egzortach dobrowolne datki uczniów, które w ciągu roku szk. 1902/3.

przyniosły	18	Kor. 84	h.
przy wpisach zebrano	82	„ 70	„
za rodowody	23	„ 80	„
zwrot pożyczek	40	„ —	„
zwrot datku	20	„ 59	„
W-ny Adlersberg datek . . .	55	„ —	„
W-na Kramarzowa	1	„ 60	„
drobne datki	—	„ 40	„
% z książ. kasy oszczędności .	5	„ 05	„
pozostałość kasowa z r. 1901/2	73	„ 62	„
razem wynosił dochód	321	Kor. 60	h.

z tego wydano:

jako zapomogi na ubrania . .	40	Kor. —	h.
na opłatę szkolną datek . . .	20	„ —	„
„ „ „ pożyczka . .	40	„ —	„
„ sprawienie odzieży datek	147	„ 30	„
zasiłek na kuracyę	20	„ —	„
za druk rodowodów	26	„ —	„
pozostałość kasowa	28	„ 30	„
razem	321	Kor. 60	h.

Dla wspierania ubogich uczniów głównego zakładu istnieje w Kołomyi Bursa polska, założona w r. 1892 i utrzymywana przez Towarzystwo bursy polskiej z wkładek członków i z datków tak w naturze jakoteż i w pieniądzach składanych przez przyjaciół młodzieży.

Prezesem tego Towarzystwa, liczącego obecnie 84 członków, jest W-ny Bronisław Nartowski, c. k. notaryusz; dyrektorem bursy prof. gimnazyalny Franciszek X. Kuś.

W bieżącym roku umieszczonych było w tej bursie 42 uczniów, z tych 3 bezpłatnie, 3 za dopłatą 40 kor., 23 za dopłatą 5 – 15 kor. a 13 za dopłatą od 16—35 kor. miesięcznie.

Celem ułatwienia uczniom tutejszym sprawienia przepisanych od roku szk. 1896/7 mundurków, postarała się Dyrek

cya o to, aby uczniowie otrzymywać je mogli na spłatę ratami, do czego posłużył jej fundusz, ofiarowany przez tutejszą Kasę oszczędności na ten cel w kwocie 2000 Kor. Korzystało z tego dobrodziejstwa w ubiegłym roku szk. 63 uczniów, razem dotąd 744 uczniów.

IX. Kronika zakładu.

Rok szkolny rozpoczął się dnia 3. września uroczystem nabożeństwem szkolnem.

Wpisy uczniów do zakładu odbywały sią w dniach 29—31 sierpnia.

Egzamina wstępne do I. klasy odbywały się w dniach 14. i 15. lipca i 1. i 2. września, egzamina poprawcze w dniach 30. i 31. sierpnia a wstępne do klas wyższych między 5. a 15 września.

Dnia 9. września i 19. listopada brała młodzież gimnazyalna udział w nabożeństwie za spokój duszy ś. p. Cesarzowej Elżbiety a dnia 27. czerwca za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda.

Dzień 4. października obchodził zakład uroczyście jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana uroczystem nabożeństwem.

Dnia 4. października umarł po kilkudniowej ciężkiej chorobie uczeń IVb. kl. Roman Hnatiuk, uczeń pilny i bardzo przyzwoity, ogólnie żałowany przez nauczycieli i kolegów.

W dniach 10—18 grudnia zwiedzał zakład c. k. Inspektor szkół krajowych Wielmożny Pan Jan Lewicki.

Pierwsze półrocze ukończono 30. stycznia a drugie półrocze rozpoczęto dnia 3. lutego.

W dniu 4. marca obchodził zakład uroczystość swego patrona św. Kazimierza solennem nabożeństwem połączonem z egzortą w kościele.

W dniu 25. marca urządziła młodzież gimnazyalna pod kierownictwem profesorów zakładu uroczysty poranek na cześć wieszczów narodowych Mickiewicza, Krasińskiego i Słowackiego.

Egzamin piśmienny dojrzałości odbył się w dniach 11—15 maja, a ustny w dniach 9—16 czerwca pod przewodnictwem c. k. Inspektora szkół Wielmożnego Pana Jana Lewickiego.

Dnia 11. czerwca rozstał się z tym światem ciężką chorobę przebywszy, uczeń kl. IIIb. Włodzimierz Tomkiewicz, 18. zaś czerwca uległ długiej a ciężkiej słabości uczeń kl. IVa. Jó-

zef Urbański, a w dniu 26. czerwca zmarł po długiej a ciężkiej słabości uczeń VI. kl. Józef Weber, młodzieniec pilny i skromny, szczerze kochany przez kolegów i cieszący się uznaniem profesorów; w pogrzebie tych uczniów wzięła udział młodzież szkolna i grono nauczycielskie.

Młodzież szkolna przystąpiła w ciągu roku szkolnego 1902/3 trzy razy do św. Sakramentów Pokuty i Ołtarza i odprawiła w wielkim tygodniu rekolekcye wielkanocne.

Rok szkolny 1903 zakończono uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw dnia 15. lipca.

Bardzo dotkliwą stratę poniósł tutejszy zakład przez zgon katechety ks. Józefa Sienkiewicza, którego nieubłagana śmierć wydarła zakładowi w pełni sił wieku, bo zaledwie w 41 r. życia.

Śp. ks. **Józef Sienkiewicz** urodził się w r. 1862 w Kołomyi i tu pobierał pierwsze nauki w szkole ludowej a następnie i odbył studya gimnazyalne. Już w młodości swej przeszedł twardą szkołę życia, walczyć bowiem musiał z brakiem funduszów i zdobywać sobie utrzymanie dawaniem lekcyi. Oddawał się jednak mimo to nauce z przykładną pilnością i należał zawsze do najpilniejszych uczniów, a ponieważ już wcześnie obudziło się w nim zamiłowanie do zawodu kapłańskiego, wstąpił po złożeniu egzaminu dojrzałości do lwowskiego seminaryum duchownego. Sumienność w spełnianiu obowiązków, rzetelna pobożność, gorąca wiara, rzadki takt i powaga na zewnątrz, były przymiotami, ktorymi już wtedy odznaczał się przyszły pracownik na niwie Kościoła, rokując najpiękniejsze na przyszłość nadzieje. Jakoż nadziei tych w dalszem życiu nie tylko nie zawiódł, ale od pierwszych lat wyświęcenia na kapłana w r. 1886 wszystkie je przeszedł i przewyższył, pełniąc czyto obowiązki wikarego naprzód przy kolegiacie stanisławowskiej a potem przy lwowskim kościele archikatedralnym, czy to od roku 1892 obowiązki katechety w gimnazyum kołomyjskiem. Lata, które przebył w mieście, które mu bylo gniazdem rodzinnem, w zakładzie naukowym, w którym niegdyś jako uczeń korzystał ze skarbów wiedzy, w miejscu, gdzie spędził najmilsze lata młodociane i poczuł w sobie powołanie do stanu kapłańskiego, należą do najwięcej pracowitego i najwydatniejszego okresu życia śp. ks. Sienkiewicza.

Pełną dłonią rzucał śp. ks. Józef Sienkiewicz uczniom swoim złote ziarna nauki Chrystusowej, kształcił ich umysły, urabiał charaktery, aby wychować z nich przyszłych obywateli ojczyzny a wiernych synów kościoła, był dla młodzieży swemu staraniu poruczonej nietylko sumiennym nauczycielem ale i światłym przewodnikiem i roztropnym kierownikiem, duchownym ojcem i opiekunem, doradcą i powiernikiem, był jej przyjacielem i dobroczyńcą zarazem.

Pracując jednak nad dobrem duchowem młodzieży, rozwinął równocześnie usilne staranie i rzetelną troskę o ułatwienie uczniom uboższym lepszych warunków życia szkolnego. Jego zapobiegliwością rozwinęła się kołomyjska bursa polska, sam szukał dla niej środków utrzymania, zbierał składki, jednał dobrodziejów i ofiarodawców, sam w niej zamieszkał, kierował nią sprężyście, żył w niej i dla niej, jak długo mu tylko pozwalały siły.

Niestety ubywały one w tej gorliwej a pełnej zapału działalności widocznie i coraz więcej. Ciężka choroba piersiowa rozwinęła się w nim tak gwałtownie, że zniewolony był przerwać pracę szkolną raz i drugi na czas dłuższy. A i wtedy nawet, ledwo uczuł chwilowe polepszenie, wracał do zajęć obowiązkowych, rwał się do pracy, jakby mu żal było dnia każdego, w którym nie pójdzie za głosem szkolnego dzwonka, nie obaczy swych uczniów i tych murów zakładu, z którymi związało się całe prawie jego życie.

Ale ani dłuższy pobyt w Meranie i nad brzegami Adryatyku, ani miesiące całe przebyte w górach sąsiedniego Beskidu, bądź w Zakopanem nie zdołały już zachować mu życia do dalszej owocnej pracy szkolnej. Powracając z Zakopanego zamierzał odpocząć u krewnych, zatrzymując się po drodze we Lwowie, niedługi już jednak przeznaczony mu był odpoczynek, po kilku bowiem zaledwie tygodniach zakończył swój pracowity żywot w dniu 17 marca b. r.

Wieść o jego zgonie żałobnem echem odbiła się w jego rodzinnem mieście a wywołała niebywały głęboki żal w sercach jego kolegów zawodowych i młodzieży. Strata była dla jednych i drugich bolesna, wstrząsająca, to też zamarł prawie ruch i życie w zakładzie a wszyscy, którym pozwalały stosunki , podążyli do stolicy, aby zacnemu koledze, ukochanemu katechecie i przewodnikowi oddać ostatnią przysługę, zakład przeniósł się prawie do Lwowa na dzień pogrzebu.

A był to pogrzeb niezwykły, wspaniały, żywy dowód, jaką czcią otaczali ś. p. ks. Józefa Sienkiewicza wszyscy, którzy kiedykolwiek mieli z nim stosunki i poznali Jego czysty

charakter i szlachetne serce. Pochód żałobny otwierał poważny zastęp młodzieży gimnazyalnej kołomyjskiej z dobranym jej chórem, za nią postępowali profesorowie koledzy zmarłego i delegacya Rady miejskiej kołomyjskiej, której ś. p. ks. Sienkiewicz był członkiem, długi poczet miejscowego duchowieństwa, w tej liczbie towarzyszy zawodowych, profesorów uniwersytetu, członków kapituły, a zamykali go dwaj Najprzewielebniejsi arcypasterze X. X. Bilczewski i Teodorowicz.

W kościele św. Antoniego Najprzewielebniejszy ks. arcybiskup Bilczewski odprawił kondukt żałobny a ks. Jougan, katecheta gimnazyum Franciszka Józefa we Lwowie, podniósł z kazalnicy zasługi zmarłego i pożegnał go imieniem towarzyszy zawodowych. Na cmentarzu przemówił nad grobem w imieniu kolegów prof. Łomnicki z Kołomyi, następnie akademik, jeden z dawnych, a potem uczeń gimnazyalny z VIII kl., jeden z teraźniejszych wychowanków bursy kołomyjskiej, żegnając kochanego i nigdy niezapomnianego, najzacniejszego przewodnika i najlepszego opiekuna młodzieży.

„Był w nim, jak powiedział o śp. ks. Józefie Sienkiewiczu jeden z jego kolegów zawodowych, charakter kapłański nieskazitelny, dusza czysta i gołębia, serce wielkie, powaga niezwykła a przytem dużo zapału i porywu szlachetnego, ogrom pracy sumiennej a nawet poświęcenia niecodziennego. Kościołowi ubył w nim jeden z najgodniejszych sług Ołtarza, Ojczyźnie syn wierny i ofiarny, miastu rodzinnemu gorliwy obywatel, gronu nauczycieli gimnazyum kołomyjskiego towarzysz, ozdoba i chluba, nam kapłanom druh serdeczny, dobry kolega i współpracownik szczery a ochoczy, kapłan sumienny i wzorowy. Przemknął przed nami nito meteor jasny, zostawiając po sobie świetlaną smugę pięknego przykładu, dobrych uczynków i niemałych zasług“.

Zarządzenia w sprawie rorwoju sił fizycznych młodzieży.

Nauka gimnastyki odbywała się w tym roku bez przerwy w nowo zbudowanej obszernej i wygodnej, zaopatrzonej już w niektóre przyrządy sali gimnastycznej przez cały rok szkolny. Dla uczniów klas I—IV. odbywała się ta nauka obowiązkowo, dla uczniów zaś klas V—VIII. była nauka gimnastyki przedmiotem nadobowiązkowym.

Pauzy pomiędzy godzinami szkolnemi spędzała młodzież w dni pogodne na obszernym dziedzińcu szkolnym a w czasie niepogody na dość szerokich i jasnych korytarzach szkolnych.

Jak w latach poprzednich tak i w roku ubiegłym ściągał park dla młodzieży — jako wyłącznie dla niej przeznaczone i na wzór parku Dra Jordana w Krakowie, choć na skromniejszą miarę, urządzone miejsce wytchnienia — znaczną liczbę uczniow, tak że w niektóre dni pogodne a od nauki wolne znajdowało się w parku przeszło 200 uczniów, którzy podzieleni na oddziały oddawali sią grom i zabowom z szczerą ochotą i wesołością. W jesieni i w miesiącach maju i czerwcu odbywały się gry i zabawy w parku zazwyczaj regularnie w sobotę od godziny 4—7 popołudniu. Licznie uczęszczała też młodzież do parku i w innych dniach tygodnia, szczególnie zaś we środy. z powodu wolnego od nauki popołudnia.

Zabawami młodzieży i w tym roku zajmował się pilnie prof. Franc. X Kuś a brali w nich udział nawet czynnie niektórzy członkowie grona nauczycielskiego, szczególnie zaś pp. Trybowski i Wilk.

Zabawy i gry, którym najwięcej oddawała się młodzież szkolna, były następujące: piłka nożna, krokiet, odrzucanka, odbijanka, krążnik, trzeciak, kotek i myszka, pytka, przerywany król, chodzenie na szczudłach, mocowanie z pchadłami i strzelanie z łuku. W bieżącym roku ustawiono na jednem z boisk w parku wspinalnię z drabinkami dla ćwiczeń gimnastycznych.

Na utrzymanie parku udzieliła w ubiegłym roku tutejsza Kasa oszczędności i Wydział powiatowy po 100 K, a Rada gminna m. Kołomyi 100 K., — za co składa Dyrekcya ofiarodawcom szczere podziękowanie.

Z powodu dość pogodnej wiosny odbywali także uczniowie każdej klasy wycieczki już to w bliższe już to w dalsze okolice Kołomyi, jak np. do Słobody rungurskiej, do Jaremcza, czy to w celach hygienicznych czy też i naukowych z nauczycielami nauk przyrodniczych.

Na początku i na końcu bieżącego roku szkolnego dokonano u uczniów tutejszego zakładu pomiaru wzrostu i sił (na siłomierzu), porównawcze zestawienie tych pomiarów przedstawiają następujące tabelki:

a) Tabela wzrostu i siły według klas:

Przeciętnie wynosi			Ia.	Ib.	Ic.	IIa.	IIb.	IIIa.	IIIb.	IVa.	IVb.	Va.	Vb.	VI.	VII.	VIII.
WZROST		na początku roku szk.	138·17	141·51	137·92	143·20	144·46	150·14	149·10	156·76	156·70	165·25	162·97	165·29	167·10	168·18
		na końcu roku szk.	142·32	144·56	140·26	147·34	148·30	154·54	154·33	160·0	161·64	166·76	165·27	166·53	169·63	168·92
		przybytek	4·15	3·05	2.34	4.14	3.96	4·40	5·23	3·24	4·94	1·51	2·30	1·24	2·53	0·74
		najmniejszy	130	133	130	130	131	123	131	140	152	150	148	154	147	150
		największy	160	163	160	164	167	172	173	176	176	181	179	180	181	184
Siła na siłomierzu	*w kierunku poziomym[1])*	na początku roku szk.	20·84	25·06	26·76	29·62	29·78	39·34	38·76	46·72	50·15	54·—	55·—	61·18	64·13	66·46
		na końcu roku szk.	25·68	31·03	31·11	33·41	33·15	46.76	45·60	53·04	56·77	59·25	62·25	64·59	68·—	67·78
		różnica w roku szk. 1902/3[2])	+4·84	+5·97	+4.35	+3·77	+3·33	+7·42	+6·84	+6·32	+6·62	+5·25	+7·25	+3·41	+3·87	+1·32
		różnica w roku szk. 1901/2	+5·92	+3·65	+3·0	+1·67	+0·27	+0·18	+0·65	+7·30	+1·06	+0·38	—	+1·58	+6·19	+2·05

Uwaga: [1]) Miary sił na siłomierzu w kierunku pionowym nie podaje się z powodu niedokładnego funkcyonowania siłomierza.
[2]) W roku szk. 1902/3 zaprowadzoną została gimnastyka jako przedmiot obowiązkowy w niższem gimnazyum.

b). Tabela wzrostu według wieku:

Wiek uczniów lat	Liczba uczniów	*Miara wzrostu wynosi w centymetrach:* przeciętnie	najmniejsza	największa	przyrost w ciągu roku szkolnego	przyrost w okresie wakacyjnym
10	2	138·5	132·	147	2·5	
11	46	139·2	129·	152	2·78	
12	60	142·2	128·	159	3·38	1·56
13	56	146·	131·	158	3·67	1·55
14	66	153·9	136·	174	5·05	2·24
15	64	156·3	141·	175	4·42	2·71
16	43	167·2	145·	176	3·31	2·15
17	41	169	147·	182	1·80	1·41
18	38	168·9	155·	180	0·76	0·74
19	26	167·8	145·	184	0·61	0·50
20	18	170·8	158·	181	0·69	0·52
21	7	165·1	161·	169	0·35	0·14
22	5	165·2	158·5	171	0·3	0·00

Kąpieli używali uczniowie tutejsi w wielkiej liczbie w Prucie i w młynówce, płynącej koło parku dla młodzieży, ślizgawki zaś na torze Towarzystwa łyżwiarskiego za zniżonym wstępem. Także jazda na kole i szermierka znajdowały zwolenników w tutejszym zakładzie.

Liczbę uczniów, oddających się tym ćwiczeniom, uwidocznia następująca tabelka:

W KLASIE	Ia.	Ib.	Ic.	IIa.	IIb.	IIIa.	IIIb.	IVa.	IVb.	Va.	Vb.	VI.	VII.	VIII.	Razem
przy ogólnej liczbie uczniów . .	36	31	28	49	48	42	38	27	29	24	36	35	40	29	492
jeździli na kole	1	1	1	4	1	2	1	6	1	6	9	13	10	8	64
oddawali się szermierce . . .	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	2	3	5	4	17
umieli pływać	10	14	7	13	23	19	21	22	18	24	15	22	25	24	257
umiało ślizgać się na łyżwach .	9	18	9	19	16	10	11	15	15	19	15	16	18	12	202

Klasyfikacya uczniów za II. półrocze roku szkolnego 1903.

Klasa Ia. Kahane Salomon Chaim. Mitscha Adam Roman, Stefanicki Michał. Adlerstein Anzelm. Baczes Henryk vel Hirsz, Bitter Hersz Leyb, Eltis Mordko, Geller Pinkas Herz, Goertz Edward Józef, Grünberg Bernard. Heindel Rubin, Helwing Zygmunt, Huczneker Menasza. Jorkasz-Koch Władysław Wilhelm, Kaczkowski Jan, Käss Jakób Koppel, Konas Stanisław, Kreisler Hersz,iLau Salomon, Lewicki Wincenty Zdzisław Meiern Mendel, Musiał Tadeusz Paweł, Rosen Lazar Littman, Rosenbaum Mojżesz, Schor Surach, Stromandel Dawid, Zaczek Szymon Michał. — 3 uczniów otrzymało pozwolenie poprawienia postępu z jednego przedmiotu po wakacyach, 4 otrzymało stopień drugi, 2 stopień trzeci.

Klasa Ib. Berlstein Alfred. Mayzel Bolesław. Antoniewicz Franciszek, Baron Władysław, Baumunk Jan, Blecher Abraham, Garczyński Robert, Grosser Maksymilian, Hulles Alfred, Kirkin Stanisław, Kirschen Mojżesz, Kusznierz Emil, Leszega Roman, Machalski Maryan, Madej Maksymilian. Rosenfeld Zygmunt, Sieniutowicz Zacharyasz, Sonnenreich Izrael, Stiefel Wilhelm, Świątkowski Rudolf, Świątkowski Kazimierz, Szuszkiewicz Dyonizy, Wolanowski Edward. — Do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 2 uczniów, stopień drugi otrzymało 5, stopień trzeci 1.

Klasa Ic. Balicki Adam. Kofler Salomon. Łobarzewski Romuald, Uszyński Edward Saturn, Wierzbicki Michał. Anderle Ryszard, Bodziński Zygmunt, Fabian Maksymilian, Geller Rubin, Glasner Nuta, Körner Wilhelm. Kręcidło Franciszek, Łuczek Julian, Makiedoński Hipolit, Patkowski Stanisław, Przygodzki Józef, Pudło Józef, Solowski Edward, Spatz Meier, Zeiger Fischel, Żyborski Mieczysław. — Pozwolono poprawić po wakacyach postęp z jednego przedmiotu 4 uczniom, stopień trzeci otrzymało 3 uczniów.

Klasa IIa. Bernstein Abraham Ber, Finger Edwin Maryan Wiktor, Karpiński Kazimierz Karol, Koźmina Marek, Krittenstein Izak, Marek Czesław, Pieczonka Eugeniusz, Bahr Izydor, Bernhaut Rubin, Böhs Abdon Leon, Braun Feliks, Dicker Izak, Frisch Adolf Godlewski Marcin, Grünes Juliusz, Grünstein Bernard, Hammer Dawid, Jahrgrau Józef, Jasiński Stanisław, Kolan Stanisław, Lewandowski Franciszek, Lilien Abraham, Marko Zygmunt, Markowski Michał, Mianowski Adam, Mianowski Roman, Nartowski Zygmunt, Piskozub Antoni, Roller Hersch, Schweizer Jan

Kanty, Waldmann Leon Henryk, Wiakowski Tadeusz, Winkler Pinkas, Wróblewski Karol, Zaleski Czesław. — 3 uczniom pozwolono poprawić niedostateczną notę z jednego przedmiotu po feryach, 8 uczniów otrzymało stopień drugi, 3 stopień trzeci.

Klasa IIb. Juris Abraham. Kupfermann Józef, Serafin Jarosław, Bartkiewicz Sylwester, Becher Ozyasz, Białowąs Tadeusz, Bodnarczuk Władysław, Brettler Leibisch, Domański Adam, Goligowski Janisław, Grebler Michał, Gröger Józef, Guszalewycz Włodzimierz, Herman Stanisław, Hübner Szymon, Janiszewski Stanisław, Jolles Jakób, Kriss Juliusz, Kusiba Zdzisław, Kutten Wiktor, Pawliszak Włodzimierz, Polek Zygmunt, Piskozub Jan, Przestalski Włodzimierz, Schuhlmann Bernard, Smalec Ignacy, Szczepański Henryk, Segenreich Jakób, Topolnicki Aleksander, TrompeterMojżesz, Tymoczko Jan, Weissberg Feiwel, Wieselberg Abraham, Wołoszyński Jan, Wyspiański Tadeusz. — 6 uczniów przeznaczono do egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu po feryach, stopień drugi otrzymało 4, stopień trzeci 3 uczniów.

Klasa IIIa. Łukasiewicz Franciszek, Allweil Eliezer, Ananiewicz Stanisław, Biernacki Rudolf, Biłan Michał, Burdziński Jan, Chabło Filip, Chlamtacz Zygmunt, Engelhardt Gustaw, Erech Herzel, Faściszewski Piotr, Friedmann Arnold, Januszkiewicz Tadeusz, Jarocki Józef, Kaczmarowski Kazimierz, Kawalerski Józef, Kramarz Adam, Kramarz Józef, Krasucki Efrojem, Leitner Nuchim, Margulies Em. Rudolf, Piskozub Michał, Schneebalg Jakób, Siuta Józef, Świątkowski Karol, Tarkowski Aleksander, Tchórzewski Tadeusz, Trzebunia Stanisław, Wieselberg Gabryel, Wojtowicz Emil, Zarugiewicz Jan, Zeiger Jechiel. — Do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 2 uczniów, stopień drugi otrzymało 8 uczniów.

Klasa IIIb. Balicki Juliusz, Friedmann Michał, Jasiński Kazimierz, Tymcik Emil, Baltuch Manes, Bernhaut Gerschon, Breier Salomon, Czerkieski Rudolf, Feldmann Izrael, Feuer Jonas, Geller Izrael, Hirschberg Leopold, Horbulewicz Leonard, Kamiński Tadeusz, Klugman Maurycy, Krauthammer Szymon, Kriss Zygmunt, Piaskiewicz Władysław, Reisz Hersch, Skibicki Julian, Topolnicki Zygmunt, Urbanowski Julian, Żukowski Maryan, Zwierzyński Michał. 4 uczniów przeznaczono do egzaminu poprawczego po feryach 7 otrzymało stopień drugi, 3 stopień trzeci.

Klasa IV. a. Najduk Bartłomiej. Allerhand Ludwik, Berger Maciej, Brettler Jakób, Hanus Julian, Höffner Jan, Kordys Tytus, Krywald Andrzej, Kwaśniowski Jan, Landesberg Ludwik, Lewandowski Zygmunt, Latscher Józef, Lipschütz Hirsch, Ła-

ba Włodzimierz, Mierzwiński Stanisław. Rosenthal Chaim. Schöner Feiwel, Tymcik Roman, Walczyński Władysław, Załucki Emil. — Dwóch uczniów otrzymało stopień drugi a 5 pozwolono poprawić postęp z jednego przedmiotu po wakacyach.

Klasa IVb. Fałdasz Mikołaj, Schulman Józef, Tkaczkiewicz Konstanty, Wolański Metody. Ananiewicz Emil, Białowąs Kazimierz, Bigorowicz Władysław, Blumenstein Chaim, Dutczuk Bazyli, Englisch Tadeusz, Geleciński Miron, Geleciński Ryszard, Haczewski Stefan, Kahane Chajem, Karszniewicz Adam, Krämer Henryk, Mahler Maksymilan, Pohl Józef, Sabadasz Władysław, Skrabek Edmund, Tindel Uscher, Trexler Wilhelm, Tromel Michał. — Stopień drugi otrzymało 3 uczniów, pozwolono poprawić po feryach postęp z jednego przedmiotu 3 uczniom.

Klasa Va. Poluszyński Gustaw, Ritigstein Marceli. Bajewski Jan, Dębski Ludwik, Domański Stanisław, Frantsek Bronisław, Gruber Maksymilian, Jakubowicz Jakób, Knoll Majer, Kowalski Aleksander, Krupiński August. Krużlewski Stanisław, Lipschütz Mojżesz, Markowski Zdzisław, Pfau Szymon, Rudkoski zef, Vincenz Stanisław, Weiser Chaim, Weissglas Kuba. — Do egzaminu poprawczego przeznaczono 5 uczniów.

Klasa Vb. Dobrowolski Jan, Osterer Josel, Sitnikiewicz Józef, Blaustein Myszl, Budzianowski Antoni, Bujalski Bolesław, Huber Jan, Jekel Szaja, Kaszycki Franciszek, Kisielewski Eugeniusz, Kosiński Waleryan, Krasucki Lejzor, Lachcik Tomasz, Muszyński Eugeniusz, Paul Alojzy, Rieger Mojżesz, Rothköhl Ludwik, Skomorowski Józef, Smalec Władysław, Sonnenreich Samuel, Stefanicki Mikołaj, Swiatłowski Mikołaj. Tauber Chaim, Wielgusz Tadeusz, Winowski Zygmunt, Żydło Kazimierz. — Stopień drugi otrzymało 5, trzeci 1 uczeń, pozwolono poprawić postęp z jednego przedmiotu 4 uczniom.

Klasa VI. Bernhaut Mendel, Pistiner Szymon, Antoniewicz Mileton, Barabasz Julian, Bąkowski Stanisław, Brawer Abraham, Charkowski Józef. Goertz Jan, Goldstern Rubin, Hacker Seinwel, Herer Izrael, Herman Szaje, Horowitz Franciszek Józef, Kamienobrodzki Stanisław, Kriss Dawid, Krzysztofowicz Krzysztof, Najder Stanisław, Resch Hersch, Schärf Pinches, Schweizer Kazimierz, Sonnenreich Izrael, Sysak Tadeusz, Szczepański Hugo, Szczepański Władysław, Teicher Schmerl, Thau Osias, Tillinger Jakób, Tomaszewski Mieczysław, Wierzbicki Jan, Zajączkowski Tytus, Zaremba Antoni. — 1 uczeń otrzymał stopień drugi, 2 uczniom pozwolono poprawić notę niedostateczną z jednego przedmiotu po feryach.

Klasa VII. Aszkenazy Joachim, Dallinger Leopold, Huczneker Józef, Saraniecki Adolf, Sienkiewicz Franciszek, Szczerbaniuk Mikołaj. Bartoszewski Adam, Forscher Chaim, Fruchtermann Dawid, Geller Józef, Hartlieb Henryk, Jayko Janusz Józef, Kohn Izak, Mahr Karol, Radłowski Rudolf, Resch Berisch, Rotenstreich Fischel, Rothstein Awigder, Sacher Marek, Schmalenberg Ferdynand, Szymonowicz Tadeusz, Thaler Maurycy, Wolf Franciszek. — 7 uczniom pozwolono poprawić niedostateczny postęp z jednego przedmiotu po feryach, 7 uczniów otrzymało stopień drugi a 2 stopień trzeci.

Klasa VIII. Messer Juda. Ambros Jonasz, Bamberger Karol, Bąkowski Władysław, Chabło Wiktor, Chomiak Kazimierz, Dziurzyński Eugeniusz, Fried Dawid, Hirschhorn Gustaw, Jurczenko Michał, Kitaj Mojżesz, Kleinmann Anczel, Łazarski Marceli, Milgrom Henryk, Morawetz Ludwik, Piskozub Władysław, Poznański Antoni. Rappaport Max, Reck Oskar, Rodich Daniel, Rosenbaum Mordko, Rozwoda Celestyn. Schwarzfeld Noach. Słobudzki Mieczysław, Taubes Dawid, Znamięcki Stefan. — Dwom uczniom pozwolono poprawić postęp z jednego przedmiotu po feryach, jeden otrzymał stopień drugi.

Do rodziców i opiekunów.

Rok szkolny rozpocznie się 3. września nabożeństwem wstępnem, w którem wszyscy zapisani uczniowie wziąć mają udział

Wpisy uczniów do I. klasy będą się odbywały 30. i 31. sierpnia, do dalszych klas dnia 1 i 2. września.

Uczniowie mają się zgłaszać osobiście i przedłożyć świadectwo szkolne z ostatniego półrocza, jakoteż wypełniony w dwóch egzemplarzach rodowód, w którym należy wyraźnie podać, których przedmiotów nadobowiązkowych zamierzają się uczyć.

Uczniowie nowo do zakładu wstępujący mają zgłaszać się *w towarzystwie rodziców lub opiekunów* i przedłożyć: a) metrykę urodzenia, b) świadectwo szkolne tego zakładu, w którym przedtem pobierali naukę z potwierdzeniem dyrekcyi, że niema przeszkody w przyjęciu ich do innego zakładu; każdy zaś uczeń, zgłaszający się do I. kl. gimnazyalnej, który uczęszczał do publicznej szkoły ludowej, winien wykazać się świadectwem szkolnem tejże szkoły, nadto c) świadectwem rewakcynacyi (ponownego szczepienia ospy). Przyjęci do I. klasy mogą być tylko ci uczniowie, którzy ukończyli najmniej 10. rok życia albo go ukończą w kalendarzowym roku ich przyjęcia.

Każdy uczeń nowo wstępujący ma zapłacić taksę wstępną w kwocie 4 K. 20 h.

Każdy uczeń bez wyjątku ma złożyć 2 K. jako datek na zbiory naukowe.

Uczniowie płacący opłatę szkolną mają ją złożyć najdalej do 15. października za pierwsze a do 15. marca za drugie półrocze.

Ponieważ nie wolno uczniom mieszkać gdzieindziej, jak tylko tam, gdzie Dyrekcya pozwoli, przeto umieszczanie uczniów z początkiem roku powinno być warunkowo zastrzeżone ze strony rodziców lub opiekunów.

Osoby, przyjmujące na wikt i mieszkanie uczniów zamiejscowych, winne zaznajomić się z treścią „Regulaminu“ dla odpowiedzialnych nadzorców domowych, utrzymujących takich

uczniów, wydanego przez W. c. k. Radę Szkolną krajową w porozumieniu z c. k. kraj. Radą zdrowia rozp. z dnia 31. maja 1898. l. 11781 (stosownie do polecenia Wys. c. k. Minist. Wyzn. i Ośw. z dnia 17. grudnia 1897. l. 26 715). Egzemplarze tego regulaminu będą wręczone (bezpłatnie) interesowanym przy wpisach uczniów do zakładu.

Egzamina wstępne do 1. klasy odbędą się 15. i 16. lipca jako w terminie pierwszym, a następnie dnia 1. i 2. września jako w terminie drugim. *W każdym z tych terminów rozstrzyga się o przyjęciu lub nieprzyjęciu ucznia, a powtórzenie egzaminu wstępnego, czy to w tym samym, czy też w innym zakładzie jest bezwarunkowo wzbronione pod karą wykluczenia ze wszystkich gimnazyów. Uczeń reprobowany przy egzaminie wstępnym może dopiero po upływie roku zgłosić się do powtórnego egzaminu.*

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do klasy I:

a) *Z religii:* Wiadomości, których według teraźniejszego rozkładu nauki nabyć powinien uczeń w pierwszych czterech latach obowiązkowej nauki szkolnej w szkołach czteroklasowych.

b) *Z języka wykładowego:* Czytanie płynne i wyraziste, objaśnienie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli, opowiadanie treści większymi ustępami, znajomość zdania pojedynczego, rozszerzonego i rozbiór jego części składowych pod względem składni i zgody rządu; poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom, nadto piśmienny rozbiór jednego zdania, w którem uczniowie mają oznaczyć części mowy i ich formy, tudzież części zdania.

c) *Z języka niemieckiego:* Czytanie płynne i zrozumiałe, znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników i zaimków (osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych), odmiana słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej, tudzież odmiana najzwyklejszych czasowników mocnych; zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych; poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść przed podyktowaniem poda się uczniom w języku wykładowym.

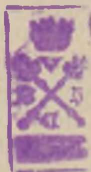
d) *Z rachunków:* Pisanie liczb do miliona włącznie; biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi; pewność w tabliczce mnożenia; znajomość ważniejszych miar me-

trycznych, a w wypracowaniach rozwiązywanie także zagadnień z zakresu życia codziennego.

Egzamina poprawcze będą się odbywały dnia 30. i 31. sierpnia a egzamina wstępne do klas wyższych (od II—VIII) między 5—15. września.

Na mocy rozporządzenia Wys. Min. Wyzn. i Ośw. z 6. maja 1890. l. 8836 mogą uczniowie I-szej klasy wnosić podania o uwolnienie od opłaty szkolnej w I półroczu. Ci z nich, którzy z obyczajów, pilności i postępu do końca października otrzymają według skali cenzurę przynajmniej „dobry“ a wykażą się świadectwem ubóstwa należycie wystawionem, uzyskają odroczenie terminu do końca półrocza I a następnie, w razie odpowiednich warunków przy klasyfikacyi półrocznej, uwolnienie od opłaty szkolnej. — Każdy uczeń klasy I-szej może zatem wnieść najpóźniej do 8-go dnia po wpisach podanie, zaopatrzone w świadectwo ubóstwa, o ewentualne uzyskanie uwolnienia.

Uwaga. Wszyscy uczniowie obowiązani są nosić przepisane ubranie mundurkowe (i w takiem m a j ą s i ę j a w i ć już przy wpisach), tylko uczniów klasy I, którzy udowodnią należycie swoje ubóstwo, może Dyrekcya chwilowo uwolnić od noszenia mundurków. Uczniom, którzy dla jakiegobądź powodu przestali uczęszczać do szkoły i zakład opuścili, nie wolno używać mundurków, jak wogóle nikomu, kto nie jest uczniem szkół średnich. Dostrzeżone nadużycia w tym kierunku karane bądą przez Władzę polityczną w myśl odnośnych obowiązujących przepisów.

X. Wykaz książek szkolnych,

które w tutejszym zakładzie będą używane w roku szkolnym 1903|4.

Klasa	Religia	Język łaciński		Język grecki		Język polski		Język niemiecki	Geografia i Historya	Matematyka	Nauki przyrodn.		Propedeutyka filozofii
		Gramatyka	Ćwiczenia i lektura	Gramatyka	Ćwiczenia i lektura	Gramatyka	Wypisy				Historya naturalna	Fizyka	
I.	Katechizm ks. M. Morawskiego	Samolewicz-Sołtysik, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego część I. wyd. 1—4.	Steiner i Scheindler Ćwiczenia łacińskie dla I. kl. wyd. 2, 3 i 4.	—	—	Konarski Zwięzła gramatyka języka polskiego	Próchnicki i Wójcik Wypisy polskie dla I. klasy wyd. 2. i 3.	German i Petelenz Ćwiczenia niemieckie dla I. kl. wydanie 5 Lwów 1902.	Benoni i Tatomir. Krótki rys geografii wyd. 6. i 7.	Brzostowicz, Arytmetyka na I. i II. klasę. Jamrogiewicz, Geometrya poglądowa dla klas niższych wyd. 2. i 3.	Nowicki-Limbach Zoologia. w. 6—8 Rostafiński Botanika szkolna na klasy niższe wyd. 1—4.	—	—
II.	Ks. Dąbrowski Historya biblijna zakonu starego 1, 2, 3, i 4 w.		Steiner i Scheindler Ćwiczenia łacińskie dla kl. II. wyd. 1. i 2.	—	—		Próchnicki i Wójcik Wypisy polskie dla II. klasy wyd. 1. i 2.	German i Petelenz Ćwiczenia niemieckie dla II. kl. wydanie 4. Lwów 1903.	Baranowski i Dziedzicki Geografia powszechna, wyd. 6. i 7. Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych I	Jak w klasie I.	Jak w klasie I.	—	—
III.	Ks. Dąbrowski Historya biblijna zakonu nowego 1, 2, 3, i 4, w.	Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego część II. wyd. 5—7.	Próchnicki Ćwiczenia łacińskie dla klasy III. wyd. 2 i 3. Cornelius Nepos, wyd. Kłaka.	Fiderer, Gramatyka języka greckiego wyd. 2	Taborski-Winkowski Ćwiczenia greckie, Lwów 1899.	Dr. Antoni Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna wydanie 9.	Czubek-Zawiliński Wypisy polskie dla III klasy. Lwów 1895	German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla III. kl. wyd. 3 Lwów 1902. Petelenz, Deutsche Grammatik	Geografia jak w klasie II. Semkowicz, Opow. z dziejów powszechnych Część II. Rawer Dzieje ojczyste wyd. 1. i 2. Lwów 1899.	Brzostowicz, Początki arytmetyki i algebry Cz. II. wyd. 1. i 2. Jamrogiewicz Geometrya poglądowa wyd. 2. Lwów 1897.	Łomnicki. Mineralogia dla niższych klas wyd. 2—4.	Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla klas niższych Kraków 1894	—
IV.	Ks. Jougan Liturgika katolicka 1. i 2. wyd.		Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy IV. Caesar, Comm. de bell. gall. wydanie Terlikowskiego Ovidius wyd. Ziwsa-Skupniewicz		Ćwiczenia greckie jak w klasie III.		Czubek-Zawiliński Wypisy polskie dla IV. klasy Lwów 1900.	German i Petelenz. Ćwiczenia niemieckie dla IV. kl Petelenz, Deutsche Grammatik wyd. 2, Lwów 1898.	Benoni Majerski, Geografia monarchii austro-węg. wyd. 2 i 3. Semkowicz Op. z dziejów powszechnych Cz. III. wyd. 2. i 3. Rawer Dzieje ojcz. wyd. 1. i 2.	Jak w kl. III.	—	jak w kl. III.	—
V.	Ks. Jougan Dogmatyka ogólna		Livius. wyd. Zingerlego Majchrowicza Ovidius, wydanie Ziwsa-Skupniewicz		Ćwicz. gr. jak w IV. kl. Fiderer. Chrestomatya z pism Xenofonta; Homera Iliada. wydanie Sołtysika część I.		Próchnicki Wzory poezyi i prozy wyd. 1. i 2.	Petelenz u. Werner, Deutsches Lesebuch für die V. Kl. Lwów 1902. wyd. 2.	Zakrzewski, Historya powszechna Część I. wydanie 1. 2. 3. i 4.	Dziwiński, Zasady algebry Mocnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas	Łomnicki, Mineralogia i geologia wyd. 3—5 Rostafiński, Botanika dla klas wyższych.	—	—
VI.	Ks. Jougan Dogmatyka szczegółowa		Sallustius, wyd. Sołtysika Vergilius wyd. Eichlera Rzepińskiego; Cicero Sołtysika; Caesar de bello civili ed. Paul.		Homera Iliada, w. Sołtysika. Herodot wyd. Schindler-Terlikowski. Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Ćwicz. gr. jak w V. kl.		Wypisy polskie St. Tarnowskiego i J. Wójcika część I. wyd. 1. i 2.	Petelenz und Werner. Deutsches Lesebuch für die VI. Kl	Zakrzewski. Historya powszechna Część I. II. Lewicki, Zarys historyi Polski i krajów ruskich.	Dziwiński. Zasady algebry; Geometrya jak w V. klasie. Logarytmy Kranza.	Petelenz. Zoologia dla klas wyższych wyd 1. i 2.	—	—
VII.	Ks. Szczeklik Etyka katolicka		Cicero wyd. Nohl Bednarski; Vergilius Aeneis. wyd. Eichlera Rzepińskiego.		Homera Odyssea, wyd. Christ-Jezienicki, Demostenes, wydanie Schmidta.		W I. półr. Wyp. p St. Tarnowskiego cz. I W II półr. Wypisy polskie Tarnowskiego i Próchnickiego II.	Petelenz u. Werner, Deutsches Lesebuch für die VII. Kl. Hermann u Dorothea. Maria Stuart Götz v. Berlichingen i Julius Caesar wyd. Graesera.	Zakrzewski, Historya powszechna Część III. Lewicki, Zarys historyi Polski i krajów ruskich.	Jak w klasie VI. Kranz Logarytmy.	—	Kawecki i Tomaszewski Fizyka dla klas wyższych Tomaszewski Zarys chem.	Kozłowski, Logika elementarna
VIII.	Ks. Jougan Historya kościoła katolickiego 1. i 2. wyd.		Horatius wyd. Dolnicki-Librewski Tacitus, wyd. Weidner Staromiejski.		Plato, Apologia Sokratesa w. Christ-Lewicki, Sofokles Antygona wyd. Schubert-Majchrowicz; Homera Odyssea wyd. Christ-Jezienicki		Wypisy polskie St. Tarnowskiego i Próchnickiego część II. wyd. 1. i 2.	Petelenz u. Werner, Deutsches Lesebuch für die VIII. Kl. Braut v. Messina, Wallenstein Wilhelm Tell. Iphigenie auf Tauris i Ahnfrau Grillparzera wyd Graesera.	Głąbiński-Finkel Historya i statystyka austr węg. monarchii. Lewicki, Zarys dziejów Polski wyd. 1. 2 i 3.	Jak w klasie VII.	—	jak w kl. VII	Lindner-Kulczycki Wykład psychologii

Spis rozpraw umieszczonych w programach lat poprzednich.

876 **Stroka Wincenty** O pokrewieństwie ducha i podobieństwie składni języków polskiego i łacińskiego.

877 **Dr. Kosiba Antoni** O klasyfikacyi fenomenów psychicznych.

878 **Turkawski Marceli** Życie i dzieła Grzegorza Wigilancyusza Samborczyka.

1879 **Dr. Kosiba Antoni** O rozwoju myślenia.

1880 **Czuleński Teodor** Qua ratione temporibus nostris Corn. Taciti Annales critica arte tractentur?

881 **Kryciński Waleryan** Sztuki graficzne i ich różne techniki.

882 **Wajgiel Leopold** Flora miasta Kołomyi i jego okolicy.

883 **Winowski Mikołaj** Difficultates, quas parat prooemium carminis V. Odysseae.

884 **Rudnicki Stanisław** Kilka uwag dotyczących nauki trygonometryi w szkołach średnich.

1885 **Erben Theodor** Lenau's Faust in seiner umgearbeiteten Fassung.

Szajdzicki Eusebius Goethe's Drama „Torquato Tasso" im Zusammenhang mit seinen Erlebnissen.

Niemiec W De quaestoribus Romanis.

Dr. Jarosiewicz Roman Über das „Euchologium Sinaiticum".

Zarzycki Seweryn Stosunek księcia siedmiogrodzkiego Jerzego Rakoczego II. do Rzeczypospolitej polskiej w r. 1657.

...nek księcia siedmiogrodzkiego Jerzego Ra-... Rzeczypospolitej polskiej w r. 1660. (cz. II)

... Versuch einige klassische Götternamen

...sław O ...mowach pogrzebowych u staro-...ków.

...zer Z. De rationis mutuae apud Sallustium signi-...ne.

Mowa Demostenesa przeciw Arystokratesowi (część I.) przełożył Kusionowicz Michał.

1894 **Kobylański J**. De enuntiatorum consecutivorum apud tragicos Graecos usu ac ratione.

1895 Mowa Demostenesa przeciw Arystokratesowi (część II.) przełożył Kusionowicz Michał.

1896 **Christof Peter**. Zum Unterricht in der deutschen Grammatik

1897 **Dr. Wiśniowski Tadeusz** Przyczynek do geologii Karpat.

1898 **Dr. Wiktor Hahn** Teorya Dörpfelda o budowie starożytnej sceny greckiej.

1899 **Tenże** Wybór poematów łacińskich Szymona Szymonowicza ze wstępem i objaśnieniami.

1900 **Siwak Michał** Karnkowskiego Exorbitancye i naprawa Koła Poselskiego z r. 1596.

Dembitzer Z. De ratione, quam Andreas Cricius in actione mutua exprimenda secutus sit.

1901 **Siwak Michał** O zbiorach archeologicznych, numizmatycznych i archiwalnych w b. Muzeum Pokuckiem w Kołomyi.

1902 **Biłyk Jan** Soczewki jako podwójne zwierciadła.

